

T.4

ÚTMUTATÓ

AZ EGYSÉGES ORSZÁGOS TÉRKÉPRENDSZER 1:10000 MÉRETARÁNYÚ FÖLDMÉRÉSI TOPOGRÁFIAI TÉRKÉPEK JELKULCSI JELEINEK ALKALMAZÁSÁRA

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMEZÉSÜGYI
MINISZTERIUM

Országos Földügyi és Térképészeti
Hivatal
Földmérési és térképészeti főosztály

Tárgy: T.4. Útmutató az egységes
országos térképrendszer
1:10 000 méretarányú
földmérési topográfiai
térképek jelkulcsi jeleinek
alkalmazására

8507/1984

A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló és az 51/1979. (XII.20.) MT számú rendelettel módosított 12/1969. (III.11.) Korm. számú rendelet végrehajtására kiadott 4/1980. (I.25.) MÉM számú rendelet 9. § (1) bekezdésében biztosított jogkör gyakorlására a MÉM-OFTH vezetője által az 54110/1981. OFTH sz. intézkedés II. 4. pontjában adott felhatalmazás alapján a "T.4. Útmutató az egységes országos térképrendszer 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek jelkulcsi jeleinek alkalmazására" című szakmai útmutatót (a továbbiakban: T.4. Útmutató) átdolgozás után kiadom. Egyidejűleg a 47530/1978. számon kiadott T.4. Útmutatót hatályon kívül helyezem. A T.4. Útmutató előírásai mindazon szervek részére kötelező, amelyek az egységes országos térképrendszer 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek felújításában részt vesznek.

Budapest, 1984. december 5.

Dr. Joó István s.k.
a MÉM Országos Földügyi és Térképészeti
Hivatal
Földmérési és térképészeti
főosztályának vezetője

JELKULCSMAGYARÁZAT

I. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

1. Az 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképeken a terepet és a tereptárgyakat a „T.3. sz. egységes országos térképrendszer 1:10 000, 1:25 000, és 1:100 000 méretarányú topográfiai térképeinek jelkulcsa” című szakmai szabályzatban (a továbbiakban: Jelkulcsban) szereplő egyezményes jelekkel és írásfajtákkal ábrázoljuk, illetve írjuk meg.
2. A jelkulcsban nem szereplő tereptárgyakat a rendeltetésüket legjobban kifejező jellel kell ábrázolni és mindig meg kell írni.
3. A térképen a tereptárgyakat lehetőleg a természetben elfoglalt helyükön kell ábrázolni.
4. A jelek alkalmazásánál a következő szabály érvényes: mindazokat a tereptárgyakat, amelyek olyan kiterjedésűek, hogy a térkép méretarányában alaprajz szerint ábrázolhatók: alaprajzban rajzoljuk ki, még akkor is, ha van egyezményes jelük. Amennyiben maga az alaprajz, vagy annak magyarázó megírása nem tárja fel az ábrázolt tárgy rendeltetését, a jelet az alaprajzon belül rajzoljuk meg. Pl.: alaprajzban ábrázolt kémény nélküli üzem.
5. Jelkulcs a jeleket a kívánt rajzi méretben ábrázolja, a fontosabb méreteket azonban mm-ben is megadja a jeleket határoló vonalak külső szélei között. A méret nélküli vonalak vastagsága 0,1 mm. A rajztérköz 0,2 mm. Amennyiben egyes jelek olyan közel esnek egymáshoz, hogy kirajzolásuk a megadott méretek szerint lehetetlen, rajzi eltolást lehet alkalmazni vagy a jelkulcsi jelek méreteit 1/3-dal lehet csökkenteni.

A feltétlenül a helyükön ábrázolandó koordinátákkal rendelkező pontok és természetes vízfolyások után a térképjelek eltolásának fontossági sorrendje a következő:

- vasutak;
- műutak;
- csatornák;
- ipari létesítmények;
- vezetékek;
- települések;
- töltések, bevágások, fasorok;
- tájékoztató tereptárgyak;
- határok;
- kerítések;
- növényzethatárok.

6. Az egyezményes jellel ábrázolt tereptárgyak azonosított helye:

a/ A szabályos mértani alakú jeleknél (kör, csillag, négyzet, háromszög, stb.) azok mértani középpontja (pl.: háromszögelési pont jelével kapcsolt jeleknél a háromszög mértani középpontja).

b/ A tárgyakat perspektivikusan ábrázoló jeleknél:

- árnyékvonalas ábrázolás (kereszt, szélmotor, stb.) esetén a jel függőleges vonalának és az árnyékvonalnak a metszéspontja,
- széles alapú jeleknél (kripta, gyárkémény, stb.) a jel alapvonalának közepe,
- több idomból összevont jeleknél (kis üzem kéménnyel, meteorológiai állomás, gémeskút, stb.) az alsó idom mértani közepe.

7. A jeleket, valamint a növényzet és talajnemek jeleit (kitöltő jeleket) a térkép Ny-i, K-i keretvonalával párhuzamosan, kell kirajzolni. Kivételt képeznek azok a jelek, amelyek az ábrázolt tereptárgyaknak az egyéb tereprészletekhez viszonyított valóságos helyzetét és irányát hivatottak ábrázolni. Ezeket a természetbeni helyzetüknek és irányuknak megfelelően kell feltüntetni. Pl.: épület, híd, pince, barlang, stb.
8. A jeleknél előfordulhat, hogy kirajzolásuk más fontos jelet takar, vagy zavarossá teszi az ábrázolást. Ennek elkerülése érdekében néhány egyezményes jel az É-D-i iránytól elfordítva is ábrázolható. Erre vonatkozóan ezeknél a jeleknél a magyarázó szövegben utalás van. Az elfordíthatóság szélső értéke 45° .
Ha az elfordított jel háromszögelt (pl.: gyárkémény), a háromszög jelét elfordítás nélkül kell ábrázolni.
9. Az szelvény szegélyén lévő és a szegélyvonal által elmetezett jeleket a szegélyvonalon túl is ki kell rajzolni, ha a jel egyértelmű olvashatósága azt megkívánja. Ezt a megoldást mindkét csatlakozó szelvényen alkalmazni kell.
10. A topográfiai felmérési térképen (továbbiakban: terepmunka) a jeleket a jelkulcsban megadott színekkel kell kirajzolni, kivéve a következő eseteket:
 - vízrajzi elemeket sötétzölddel,
 - épületeket (ld. később az épületeknél),
 - szőlőt, szőlőt gyümölcsfákkal: narancssárgával,
 - fajjellegű ipari növénynt, gyümölcsöst, bokros gyümölcsöst, fiatal erdőt, faiskolát, erdőültetvényt zölddel,
 - szálerdőt és a sűrű fás temetőt lilával.

II. MAGYARÁZATOK AZ EGYES JELKULCSI JELEK ALKALMAZÁSÁHOZ

ALAPPONTOK

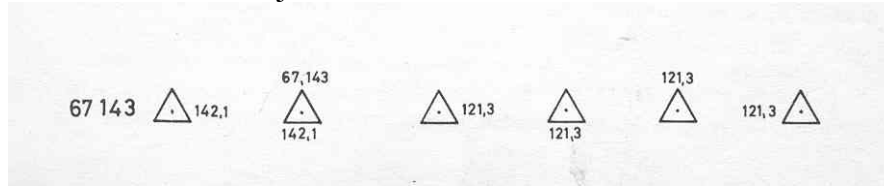
A geodéziai alappontok képezik a térkép szerkezeti vázát. Ezeket a Jelkulcs különböző jeleivel a T.1. Szabályzat tartalmi igényeit kielégítve kell ábrázolni.

1. A csillagászati alappontok számát és magasságát meg kell írni.
2. A meglévő, megtalált földfeletti jellel rendelkező pontokat ábrázoljuk a jellel. Ha Egységes Országos Vetületi rendszerű (továbbiakban: EOVS) koordinátájuk van, akkor számukat, valamint magasságukat meg kell írni. Az EOVS-ben meg nem határozott pontoknak csak a magasságát írjuk meg. Ugyanazon pont nyomaton és a pontleírásban szereplő, esetleg eltérő magasságai közül a pontnak a felújítandó topográfiai térképen

szereplő balti magasságát fogadjuk el. Kivételt képez, ha a kőre időközben felső követ helyeztek. Ebben az esetben a felső kő magasságát írjuk meg, a pontleírás alapján.

megírás pontossága 0,1 m.

A megírásokat úgy kell elhelyezni, hogy a sorszám és a magasság a jel két különböző, lehetőleg ellentétes oldalára kerüljön.

Az alaptérképen ábrázolt magaspontok levezetett pontjai közül csak a legalacsonyabb alátörésű, kővel állandósított pontot kell feltüntetni.

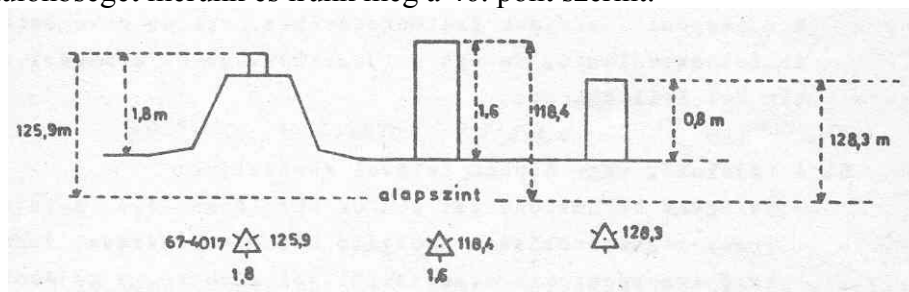
A koordinátával rendelkező tetőjeleket ábrázolni kell. Magasságukat a 4. pont szerint adjuk meg.

Azokat a pontokat, amelyeknek földfeletti jelét a felmérő nem találta meg, a terepmunkán a jel szaggatott változatával kell ábrázolni szám és magassági adat nélkül.

3. A 0,5 m-nél magasabb, szintvonallal ki nem fejezhető mesterséges halmon levő háromszögelési pontokat ábrázoljuk ezzel a jellel. A halom és a kő együttes relatív-magasságát a 46. pontnál leírtak szerint kell megírni.

Ugyanilyen elvek alapján ábrázoljuk e jellel a betonlapokkal, vagy kútgyűrűvel biztosított, a talajszinttől 0,5 m-nél jobban kiemelkedő háromszögelési pontokat is. Ha ez a biztosítás mesterséges földhalmon található, változatlan ábrázolás mellett együttes magasságkülönbséget mérünk és írunk meg a 46. pont szerint.

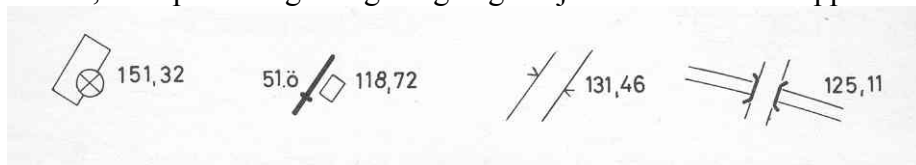
4. Ha valamely tereptárgy háromszögelt, akkor a tereptárgy egyezményes jelét a háromszögelési pont jelével kapcsolva rajzoljuk ki. Ha EOV meghatározású, számát megírjuk. A magasságot – ha ismert – tört alakban írjuk meg. A számlálóba kerül az építmény felső részére vonatkozó abszolút-magasság 0,1 m pontossággal – előtte a vonatkozási hely rövidítésével (pl.: gb.k., ké.f.) a nevezőbe pedig a vonatkozási hely és a talaj magasságkülönbsége kerül 1,0 m pontossággal. Ha az építmény falában szintezési alappont van, a relatív magasság helyett ennek tengerszint feletti magasságát írjuk meg 0,01 m pontossággal.

A nevezőbe rövidítés tehát nem kerül.

A vonatkozási hely megjelölésére a Jelkulcsban szereplő rövidítéseket kell használni. Példa az összekapcsolásra: ab.a. = ablak alsó széle.

Ha a háromszögelt tereptárgynak nincs tengerszint feletti magassága, akkor csak a talajszint feletti magasságát adjuk meg 1 m pontossággal.

5. A háromszögelési pont fölé épített, állandó jellegű vasbeton mérőtornyokat és a háromszögelt közhasználatú kilátókat ábrázoljuk ezzel a jellel. A pont törzslapjáról átvett toronymagasságot tört alakban írjuk meg, ahol a számlálóban a henger felső széles, (kilátók esetében ami adott) a nevezőben a felső kő tetejének abszolút magassága szerepel 0,1 m pontossággal. A „Kil.” Rövidítést minden esetben alkalmazni kell.
A magaspont adatainak feltüntetéséhez hiteles dokumentáció is felhasználható, de ezt a törzskönyvben és a mérési oleátán fel kell tüntetni.
6. A tájékozó, vagy őrpont jelével ábrázoljuk:
az egyes háromszögelési pontok közelében lévő, a tájékozó irány meghatározására szolgáló EOVS koordinátával rendelkező iránypontokat a messziről jól látható, a tájékozódás szempontjából jelentős halmon lévő (.....) közigazgatási határjeleket.
Államhatár esetén ezt a jelet nem használjuk.
7. Ezzel a jellel ábrázoljuk:
- az államhatáron lévő minden, nem háromszögelt határpontot, ha van magasságuk szükség szerint ritkítva megírjuk,
 - a leminősített V.rendű pontokat;
 - A halmon lévő sokszögpontokat a 7. és 3. jel kombinációjával kell ábrázolni.
8. Csak az országos szintezési hálózat főalappontjai (Nadap I, Nadap II, Czáki gesztenyés, Diszel, Kemence, Máriaremete, Mórág, Sátoraljaújhely-Baksi-part, Szarvaskő) ábrázoljuk ezzel a jellel. Magasságukat 0,01 m pontossággal kell megírni.
9. Ezzel a jellel ábrázoljuk az országos felsőrendű szintezési hálózat alappontjait. Magasságukat 0,01 m pontossággal írjuk meg. A jelet az alaprajzban ábrázolt tereptárgyak jeléhez rajztérköz nélkül kapcsoljuk. Ha ennek kis mérete miatt az összekapcsolás zavarja az olvashatóságot, a szintezési alappont jelét nem rajzoljuk ki, csak a 0,01 m pontosságú magassági megírással jelezzük.
Meghatározott alakú egyezményes jellel a szintezési alappont jele sohasem kapcsolható, ez esetben is a 0,01 m pontosságú magasságmegírás jelzi a szintezési alappontot.

A IV.rendű (vagy városi) szintezési alappontokat is ezzel a jellel ábrázoljuk, a szükséges mennyiségben (5-15 magassági pont/km²). Magasságukat azonban csak 0,1 m élességgel adjuk meg. A domborzat ábrázolásánál a csap-föld magasságot figyelembe kell venni, de megírni nem kell.

Az 1 m-nél nagyobb relatív magasságú IV.rendű pontokat lehetőleg nem kell feltüntetni.

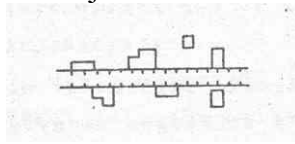
10. A pontok helyszínrajzai a Földmérési Intézet Adat- és Térképtári Osztályán szerezhetők be. Feltüntetésük a megóvásuk érdekében szükséges.

ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK

11. Az állandó jellegű épületeket és építményeket méretüktől függően alaprajz szerint, vagy meghatározott alakú és méretű egyezményes jellel helyükön kell ábrázolni. (A T.1. Szabályzat szerint.) Településen kívül, közvetlenül az utak mellett lévő épületeket az út vonalától 0,2 mm rajztérközre rajzoljuk. Ha az út mellett legalább 100 m hosszúságban az épületeket körülvevő udvarok, kertek összeérnek, az utat (múutat is) utcának rajzoljuk.

Az utcákat mérethelyesen, 0,1 mm-es vonallal határolva ábrázoljuk. A 6 m-nél keskenyebbeket 0,6 mm szélességben kell kirajzolni. A városok 25 m-nél szélesebb és 300 m-nél hosszabb utcáinak nevét meg kell írni. Terek nevét csak akkor, ha a megírás fontos részleteket nem takar.

Az utca szegélyvonalán lévő épületeket ott, a beljebb lévőket rajztérközre, vagy a valóságos helyükön kell feltüntetni. Bevágásokat csak a 10 m-nél szélesebb utcákban ábrázolunk akkor, ha magasságuk az 1 m-t, hosszuk a 40 m-t eléri, vagy meghaladja. Az épületeket a valóságos helyükön ábrázoljuk.

A zsákutca végét 0,1 mm vonallal le kell zárni. Az épületeke ki-be ugrásai közül a 3 m-t elérő, vagy azt meghaladó falsíkváltozásokat kell feltüntetni. Ha a falsíkváltozás jellegzetes és tájékoztató, akkor méreten belül is ábrázoljuk. Az egymáshoz 2 m-nél közelebb épült épületeket összerajzoljuk, és közéjük választóvonalat teszünk.

Ugyancsak választóvonal kell az egybeépült, de különböző szintmagasságú épületek közé is. A teljesen körülépített területrészeket (belső udvarokat) csak akkor ábrázoljuk, ha területük a térképen mérve 1 mm^2 -nél nagyobb. Az épülőfélben lévő épületeket (alap kész) épületnek ábrázoljuk. Településen belül lévő fás területek (széles utcák, terek, stb.) faállományát, valamint a városi és falusi települések tömbjein belüli fákat jellegzetesen, az egyedülálló, nem tájékoztató fa jelével (221. jel) ábrázoljuk. Az egyéb növényzetet (veteményes kert, park, gyümölcsös, stb.) a megfelelő egyezményes jellel fejezzük ki.

Lakóterületek, fás üdülőkörzetek, nyaralóterületek többségében fűvel és dísznövényvel fedett területeit zöld színezéssel ábrázoljuk, fakarikák nélkül. A villaszerű település halványzöld felülnyomást kap, fakarikákat nem kell berajzolni! Üdülő- és nyaralókörzetek épületeit, ha sűrűn helyezkednek el, és méretük a legkisebb rajzi nagyságot nem haladja meg, úgy kell ábrázolni, hogy a terület jellegét visszaadja. Az épületeket, építményeket az utca felől látható emeletszintek száma, a nem emeletes tagozódásukat magasságuk szerint különböző színfelülnyomással látjuk el. A magasságot a tető gerincéig mérjük.

12. Ezzel a jellel ábrázoljuk a földszintes, félemeletes, egyemeletes épületeket, valamint 12 m magasságig a nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán citromsárga.
13. Ezzel a jellel ábrázoljuk a két, három és négyemeletes épületeket, valamint a 12-25 m magasságú, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkák piros.

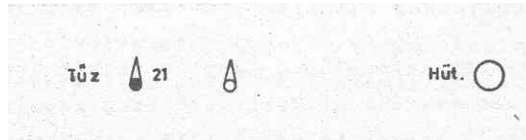
14. Ezzel a jellel ábrázoljuk az öt-, hat- és hétemeletes épületeket, valamint a 25-35 m magasságú, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán kék, benne középen fekete tus pont.
15. Ezzel a jellel ábrázoljuk a nyolcemeletes, vagy annál magasabb épületeket, valamint a 35 m-nél magasabb, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán fekete.
16. A középületeket emeltszámuknak megfelelően színfelülnyomással ábrázoljuk, és 0,3 mm-es kontúrvonallal, valamint többnyire magyarázó megírással különböztetjük meg a többi épülettől. A kontúrvonal külső széles jelöli az épület falsíkját. Azokat az épületeket tekintjük középületnek, amelyekben kizárólag a közintézmény van (lakás, üzem nem lehet).

Megírással kell ellátni a következő középületeke:

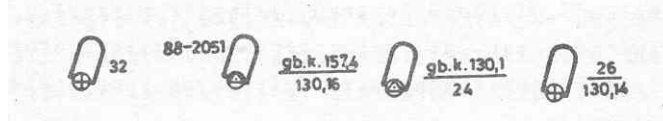
- egyetemek, főiskolák (mindkét iskolatípust „Egy”. rövidítéssel)
- a különböző iskolák (ált. iskola, gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásiskola rövidítése: isk.)
- kollégiumok
- tanácsházak
- posták (ha önálló épület)
- kultúrházak
- kórházak (járványkórház, szanatórium)
- templomok
- szállodák (településen belül a turistaszállások, motelek is)
- vasútállomások.

Középületként ábrázoljuk, de általában nem írjuk meg az óvodákat, bölcsődéket, településen belül a színházakat, múzeumokat. Településen kívül magasságának megfelelő épületnek ábrázoljuk, és magyarázó megírással látjuk el a turistaházakat, múzeumokat.

17. Ezzel a jellel ábrázoljuk az alaprajzban kifejezhető, történelmi nevezetességű, egyedülálló rom-épületeket, vagy romos területeket. Ha a nagykiterjedésű romnak a falai állnak (pl.: várrom), a jel második változatát alkalmazzuk, és a romos belterületét pontokkal töltjük ki. A méretarányban ki nem fejezhető, jól tájékoztató történelmi romokat 1,0 x 1,5 mm² területű szaggatott vonalú téglalappal és benne 3 ponttal kell ábrázolni. A történelmi romok nevét megírjuk.
18. A toronyszerű kiemelkedő építmény jelével ábrázoljuk a kiemelkedő, állandó jellegű, jelentős magasságú toronyszerű építményeket (pl. kilátótorony, fűzfigyelőtorony, stb.). A jelentősebb toronyszerű építmények rendeltetését rövidítve megírjuk.
Az egyszerű toronyszerű építmény jelével ábrázoljuk a nem jelentős, környezetükből kevésbé kiemelkedő építményeket. (Figyelő-, fényvetítő-torony, vadászles stb.). Az élő fára erősített vadászlesek nem ábrázoljuk.
A háromszögelési pontok fölé emelt állványos gúlákat magasságuktól és jelentőségüktől függően a 4. és 18. jel kapcsolásával ábrázoljuk. (A szétszedhető Illés-féle gúlát nem kell ábrázolni.)
Magasságukat 10 m felett 1 m pontosságú relatív adattal kell megadni. A jel szükség esetén elfordítható. A modern gabonasilókat, nagy alapterületű ipari hűtőtornyokat alaprajzban, a magasságuknak megfelelő színfelülnyomással és rövidítéssel ábrázoljuk.

19. Az alaprajzban ábrázolt épületen lévő tornyok közül csak azokat tüntetjük fel, amelyek a környező épületek közül kiemelkednek. Magasságukat 1 m pontosságú relatív adattal adjuk meg. A jel szükség esetén elfordítható.
20. A toronnyal rendelkező templomok alaprajzi ábrázolásának feltétele, hogy szélességük a 16 m-t meghaladja. A torony helyét jelző nullkörbe keresztet, vagy – ha háromszögelt – a 4.sz. jelet kell berajzolni. (A háromszögelési jel nem fordítható el!)
Az épület – a jel kivételével – magasságának megfelelő színfelülnyomást kap.

Tisztázati rajz készítésénél a felsőrendű magaspontok adatait a következőképpen írjuk meg:

- ha az építmény falában szintezési alappont van, akkor a számlálóban 1 m pontosságú relatív adat, a nevezőben az alappont abszolút magassága, 0,01 m pontossággal;
- ha nincs benne szintezési alappont, csak relatív adatot adunk meg, 1 m pontossággal.

A 16 m-nél keskenyebb templomokat egyezményes jelleg kell kirajzolni. Ez a jel nem fordítható el! A tornyok, kupolák magasságát a 4. pontban leírtak szerint kell megadni. A torony nélküli templomokat, imaházakat – ha az egész épület e célra szolgál – megírással középületként, vagy vegyes rendeltetés esetén épületként ábrázoljuk.

20. Az alaprajzban kifejezhető templom és kápolna között ábrázolásban nem teszünk különbséget. Ha a kápolna tornya háromszögelt, a torony helyét jelölő körbe, vagy a kápolna jelkulcsi jelébe a 4.sz. jelet kell berajzolni. A kápolna magasságát a templomokhoz hasonlóan írjuk meg, ha 10 m-nél magasabb.
- 23.-24. A be nem kerített temetőket 0,1 mm-es vonallal kell elhatárolni. A fák nélküli vagy egy-két fával beültetett temetőket színfelülnyomás nélkül a nem tájékoztató egyes fák (221. jel) jelének jellegzetes elhelyezésével ábrázoljuk. A fákkal sűrűn beültetett temető a terepmunkán lila színfelülnyomást kap. A temető céljára fenntartott, de még mezőgazdasági művelés alatt álló területe is temetőnek kell ábrázolni. Temetőben az utakat a 110. pontban leírtak szerint rajzoljuk ki.
25. Csak a temetőkön kívüli tömegsírt, egyedülálló sírt és kriptát ábrázolunk. A történelmi nevezetességű vagy a környéken ismert kripták nevét megírjuk.
26. Parkokban, sétányok mentén – ha több szobor, emlékmű van – csak a jelentősebbeket és jól tájékoztatókat tüntetjük fel rövidítés nélkül. A történelmi nevezetességű szobrokat, emlékműveket rövidítéssel, méretnöveléssel (1/3-dal) vagy nevük kiírásával kiemeljük.

A történelmi és kulturális értékű kőoszlopokat – lakott területen kívül – szintén ezzel a jellel ábrázoljuk, és „Kop.” rövidítéssel megírjuk.

27. Ezzel a jellel ábrázoljuk beépített területen, a temetőkön kívül a keresztek, vallásos képoszlopokat, élő fán (erdőben) elhelyezett, tájékozódásra alkalmas képeket, haranglábakat. A haranglábakat mindig rövidítéssel látjuk el.
A kálváriákat sétaútként ábrázoljuk „Kálvária” megírással. Az út végén lévő három kereszt közül csak egyet, a középsőt tüntetjük fel.
28. Az árkád alatti bejáró a közforgalom elől általában elzárt, de legalább egyirányú gépkocsiforgalom céljára elvben alkalmas átjáró, amely szükség esetén közlekedési vonalként számításba jöhet (Gépkocsi közlekedésre elvben alkalmas átjáróház). Méretének megfelelően ábrázoljuk.
29. A legalább egyirányú gépkocsi közlekedés céljára használatos, közforgalmú, utcajellegű átjárókat nyitott bejárókként ábrázoljuk. Méretének megfelelően ábrázoljuk (pl.: Madách-téri boltíves átjáró).
30. Az épített, földben lévő, vagy kissé kiemelkedő méretarányban ki nem fejezhető silókat ábrázoljuk ezzel a jellel. A méretarányban kifejezhetőket alakjuknak megfelelően minden esetben rövidítéssel. Az erősen kiemelkedőket épület, vagy toronyszerű építmény jelével kell a 18.pontban leírtak figyelembevételével, megírással együtt feltüntetni. A földbevéjrt, gödørszerű silókat gödörként (268. jel) ábrázoljuk.
31. Csak az állandó alappal rendelkező szárító és tároló építményeket ábrázoljuk, tekintet nélkül építési anyagukra. A jel mellett magyarázó megírást kell alkalmazni. Melegházak közül csak az állandó alappal rendelkezőket ábrázoljuk, és magyarázó megírással látjuk el (pl.: virág).
32. Ezzel a jellel a takarmány tárolására használt félig vagy teljesen nyitott pajtákat és a 10 m-nél hosszabb kukoricagórékat, a járművek befogadására szolgáló félig nyitott színeket, valamint a teljesen nyitott, oszlopokon nyugvó un. lábas pajtákat ábrázoljuk. A jel kisebb változatát használjuk az erdei vadak etetésére szolgáló tetős, jászlas fészerek feltüntetésére „Vadetető” megírással. A téglagyarak keskeny téglaszárító színeit jellegzetesen összevonva kell ezzel a jellel kifejezni.
Beépített területen a 35 m²-nél kisebbeket nem ábrázoljuk.
33. A méretarányban ki nem fejezhető, a dögök elföldelésére szolgáló bekerített területeket, valamint a rendszerint betonból épített dögkutakat ábrázoljuk ezzel a jellel. Az alaprajzban ábrázolhatókat a megfelelő kerítés és növényzet jelével, valamint a „Dögtemető” megírással fejezzük ki.
34. Általában egyedül álló pincét 30 m² felett ábrázoljuk. Pincesorok esetén a jel egymást fedő részeit nem rajzoljuk ki. Az épülettel kapcsolt pincék ábrázolásánál a pince és a legkisebb épület jelét kapcsolni kell. A jel méretét a tisztázaton általában 1/3-al csökkentjük.

A vájt pincésort „Pincék” megírással kell kiemelni. Pincegazdaságoknál a bejárat (bejáratok) ábrázolását „Pincészet” megírással egészítjük ki. A jelet a pince fekvésének megfelelően kell elfordítani.

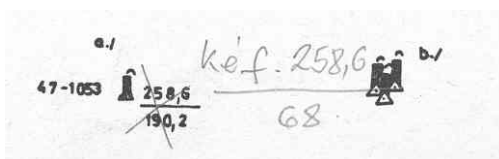
35. A jel elsősorban a néhány műszert tartalmazó, kis alapterületű meteorológiai állomások feltüntetésére szolgál. Ha az állomáson épület is van, a jelet – amennyiben ez az olvashatóságot nem zavarja – részben vagy egészen az épületbe rajzoljuk, illetve az állomás területén az épület mellett helyezük el. Épület esetén a jel el is hagyható, de ekkor „Meteorológia” megírással kell az ábrázolást egyértelművé tenni.
36. Ezzel a jellel ábrázoljuk az erdészlakot, erdészházat és vadászházat.
37. Épületekben vezető, csak gyalogos közlekedésre alkalmas átjárókat ábrázoljuk ezzel a jellel. A két végének helyét pontosan, egyéb részeit csak alakhelyesen, megközelítő helyükön kell feltüntetni. A földalatti-villamos vagy vasút bejáratához nem kapcsolódó gyalogos aluljárókat is ezzel a jellel kell ábrázolni.

IPARTELEPEK ÉS KÖZMŰVEK

Ábrázolni kell a T.1. Szabályzatban, ill. a Jelkulcsban szereplő ipartelepeket és közműveket alaprajzban vagy egyezményes jelükkel.

Az ipartelepek, üzemek, gyárak ábrázolását ki kell egészíteni a termelésre, szolgáltatásra vonatkozó magyarázó megírással. A magyarázó megírással a termék vagy szolgáltatás anyagát, tárgyát, jellegét kell röviden és jellemzően kifejezni. Ilyenek pl.: Csokoládé, Erőmű, Fémfeldolgozó, Gumi, Házgyár, Hűtőgép, Járműjavító, Konzerv, Nyomda, Orvosi műszer, Ruha, Szerszám, Szerszámgép, Téglá, Telefon, Tej, Textil, Vegyészeti, stb. Ha a termék sokfélesége miatt ilyen magyarázó megírás nem adható, vagy a gyár, üzem neve rövid és közismert, a nevét kell megírni (Egyesült Izzó, Ganz-Mávag, Orion, Videoton stb.). Ipartelep az a terület, amelyen minden épület, építmény alapvetően a termelés, ill. szolgáltatás céljaira készült. Egyetlen épületet akkor tekintünk gyárnak, üzemnek, ha annak minden részét az esetleges szolgálati lakás kivételével a tevékenység céljára használnak, és területe udvarral együtt nagyobb mint 300 m², vagy környezetéhez, vagy jelentőségéhez viszonyítva szükségesnek látszik ábrázolása.

38. A háromszögelt kéményeket a 4.sz. jelnél megadott módon kell ábrázolni és magasságukat is úgy kell megadni. A nem háromszögelt 10 m-nél magasabb kémény relatív magasságát kell 1 m pontossággal megadni. Előfordul, hogy a gyárkéményeket nem lehet külön-külön ábrázolni. Ez esetben a messziről látható, kiemelkedő kémény jelét teljes egészében, az alacsonyabb kémények jelét pedig helyzeti eltolás nélkül rajztérközzel, a magasabb kémény jeléig rajzoljuk (ld. b./ ábrát).

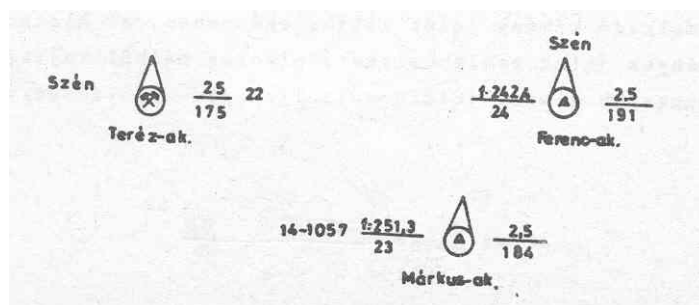

A háromszögelt, vagy kiemelkedő gyárkémények magassági adatait a tornyokéhoz hasonlóan írjuk meg. Helyhiány esetén az adatokat vonatkozási számmal a kereten kívül

tüntetjük fel. Csoportosan előforduló kémények esetén csak a legmagasabb kémény magassági adatait kell megadni.

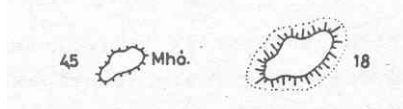
Az un. Gázfáklyákat „G” rövidítéssel egészítjük ki. A kémény jele szükség esetén elfordítható.

39. Az épületeket alaprajzban, a magasságuknak megfelelő színfelülnyomással ábrázoljuk, a kéményt, kéményeket pedig a 38.sz. jelnél leírtak szerint tüntetjük fel.
40. Csak a jelnél nagyobb (20 x 15 m) területű üzemet ábrázolunk. A jelet a legnagyobb épületbe, vagy az épületek közötti térbe kell rajzolni. Jelentéktelen vagy vegyesprofilu kisebb üzemet nem írunk meg. Lakóépület földszintjén lévő üzemet, műhelyeket nem ábrázolunk üzemenek. A jel nem fordítható el.
- 41.-42. A működő akna nevét, adatait és a kitermelt anyagot megírjuk. A számlálóba kerül a szélesség 0,5 m, a nevezőbe pedig a mélység 1,0 m pontossággal. A csak szellőzés célját szolgáló aknákat „Lég.” megírással látjuk el, adatait nem írjuk meg.
Ha az akna felett torony van, akkor az akna jeléhez a 18.sz. jelet kapcsoljuk és az a adatokat a torony relatív magasságával kiegészítjük.
Ha a torony háromszögelt, a 4. jellel kell kombinálni, és magassági adatokkal ellátni, a 4.pont szerint.

- 43.-44. A tárna vízszintes vagy lejtős bányavágat. Bejárata a jel nyitott oldalának közepe. A jelet a tárna fekvésének megfelelően kell elfordítani.
A működő tárnák nevét és a kitermelt anyagot megírjuk. Ugyancsak megírjuk az aknához hasonlóan a bejárat szélességét 0,5 m, a fővágat hosszát 1,0 m pontossággal.
45. A kutatási célokat szolgáló aknákat, tárnákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A jel nem fordítható el. Geometriai középpontja jelöli a bejárat helyét.
46. A meg nem állapodott vagy kisebb meddőhányókat ábrázoljuk e jel valamelyik változatával. A rézsűk (bevágások, töltések) fogazásos ábrázolásának általános szabályai a következők:
- a 10 m és annál kisebb lejtőalapú rézsűket egyforma hosszú,
 - a 10 m-nél nagyobb lejtőalapú rézsűket váltakozó hosszúságú fogazással kell kifejezni.

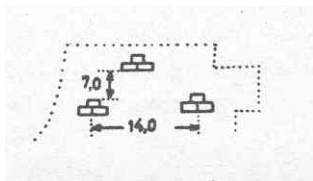
Nagyobb meddőhányóknál a meddőhányó alsó szélét pontsorral kell lehatárolni.

A rézsűket csak akkor tüntetjük fel, ha relatív magasságuk a 0,5 m-t meghaladja. Ha a rézsű 1 m vagy ennél magasabb, az ábrázolást megírással is kiegészítjük:

- 1-3 m magasságkülönbséget 0,1 m
- 3-5 m magasságkülönbséget 0,5 m
- 5 m feletti magasságkülönbséget pedig 1 m pontossággal írunk meg.

A megállapodott, növényzettel fedett meddőhányókat fogazás nélkül, főszintvonalakkal kell ábrázolni.

47. A kutató fúrás célját szolgáló, a terepen meglévő fúrólukakat ábrázoljuk ezzel a jellel. Rövidítésüket mindig megírjuk.
48. Ezzel a jellel ábrázoljuk a szivattyú-berendezés segítségével működő olajkutakat és földgázkutakat. A jel mellé rövidítést kell írni.
49. Az alaprajzban ábrázolható tőzegkitermelő helyek határát a tényleges helyzetnek megfelelően pl. bevágással, de legalább pontsorral kell megrajzolni. A már kitermelt területet az 51.sz. jellel ábrázoljuk. A tőzegkitermelő hely színfelülnyomást nem kap.
A kitöltő jeleket az alábbi ábra szerint kell elhelyezni. (Ábra a 46.pontnál található.)
50. A nyílt (külszíni) fejtési területeket valóságos kiterjedésüknek megfelelően ábrázoljuk. Nagykiterjedésű fejtési területen a már felhagyott egyes lépcsőket, gödröket részletesen megrajzoljuk. A lejtőalap nagyságától függően egyforma hosszú, vagy váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk, és a relatív magasságot is megírjuk a 46.pont szerint. A kitermelt anyag nevét megírjuk.
51. Ezzel a jellel ábrázoljuk jellegzetes elhelyezéssel
- a felhagyott anyagkitermelő helyeket,
 - a bányabeomlások okozta felszíni egyenetlenségeket,
 - a kitermelt tőzegkitermelő helyeket,
 - hullámterekben a szabálytalan, az áradások következtében változó domborzatot.
- (Ha az új felmérés szintvonalrajza még jó, azt kell elfogadni!)
A lejtőalap nagyságától függően egyforma, vagy váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk, és a relatív magasságot is megírjuk a 46.pontban részletezett elvek szerint. A terület határát pontsorral körül kell zárni.
52. A szélmotorok relatív magasságát méteres pontossággal kell megírni. Beépített területen, üdülő telepeken a jelet nem alkalmazzuk. Nem ábrázoljuk a kisebb, jelentéktelen, házi készítésű szélmotorokat sem. A jel szükség esetén elfordítható.
53. A helyreállított, műemlék jellegű szélmalomokat jelenlegi használatuknak megfelelő megírással el kell látni (pl.: Malom-csárda stb.). A széllapát nélküli, üzemen kívüli szélmalomokat is ezzel a jellel ábrázoljuk. Ha nevük van, megírjuk. A jel szükség esetén elfordítható.
- 54.-55. A helyreállított, műemlékjellegű vízimalmokat, fűrésztelepeket üzemképességüktől függetlenül egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Eredeti rendeltetésüktől eltérő használat esetén magyarázó megírást alkalmazunk. (ld. 53.pont). Az üzemen kívüli, leszerelt

vízimalmokat, fűrésztelepeket az épület nagyságának és magasságának megfelelően épületként ábrázoljuk. Ha nevük van, megírjuk. A villanymeghajtásra átalakított vízimalmokat épületként ábrázoljuk, és mint darálómalmot írjuk meg.

56. Csupán az alaprajzban nem ábrázolható, épített kisebb kemencéket kell ezzel a jellel kifejezni és a természetbeni helyzetének megfelelően ábrázolni.
57. Az üzemanyag- és gáztartályokat átmérőjüknek megfelelően ábrázoljuk. Több, egymáshoz közel lévő tartály esetén a jel 1/3-dal csökkenthető, esetleg a jelek egymást részben fedhetik.

A ritkán előforduló, nem kör keresztmetszetű üzemanyagtartályokat alaprajzban megrajzoljuk, és ebbe 2,0 mm átmérőjű jelet illesztünk. Az alaprajzot a jeltől rajztérközre fekete színnel kitöltjük. Ha a jel nem fér el az alaprajzban, csak a jelet alkalmazzuk.

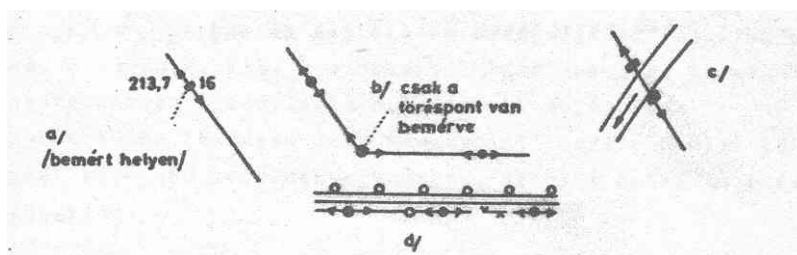

A földalatti, bekerített üzemanyagtartályokat a kerítés jelével és „Üa.” Rövidítéssel ábrázoljuk, az üzemanyagtartály egyezményes jele nélkül. A bekerített terület színelülnyomást nem kaphat.

Üzemek, gazdaságok területén lévő benzinkutakat az üzemanyagtartály jelével kell ábrázolni.

58. A közforgalmú benzinkutakat beépített területen belül és kívül egyaránt ábrázoljuk. Településen kívül az üzemen nem lévőket is feltüntetjük. A benzinkutakhoz kapcsolódó autósókat, gépkocsijavítókat (szervizeket) is ábrázolni kell, magyarázó megírással tüntetjük fel rendeltetésüket. A jel szükség esetén elfordítható.
- 59.-60. A fa-, beton-, fémoszlopokon, vagy kettős ill. támasztott oszlopokon lévő villanyvezetékeket az 59.sz. jellel ábrázoljuk. Bemérni csak a vezeték töréspontjait kell és a törésponton lévő oszlopot vagy tartószerkezetet a megfelelő jellel tüntetjük fel. Itt az oszlop vagy tartószerkezet talppontjának abszolút magassága megírható. A rácsos fém tartószerkezeteket a 60.sz. jellel ábrázoljuk, mindig a bemért helyükön. A jelnek azt a változatát kell alkalmazni, amely a szerkezet alakját, elhelyezkedését a legjobban kifejezi. A tartószerkezet talppontjának abszolút magassága megírható, a szerkezet magasságát 1-1,5 km-ként 1 m pontosságú relatív adattal kell megadni. A tartószerkezet fekvésének megfelelően elfordítható és ehhez szimmetrikusan rajzoljuk a nyilakat. A tartószerkezetek talppontjára vonatkozó abszolút magasságot a jel mellé írt adattal fejezzük ki. (ld. a/. ábrát) Villanyvezetékeket településen belül nem ábrázoljuk. Ha megírjuk a vezeték törés vagy csatlakozó pontjának abszolút magasságát, akkor az oszlop pontjele adja a bemérés helyét. A pontjel mellett a nyilak is feltüntetendők. Oszlopokon elhelyezett vezeték töréspontjainál és áthidalásoknál lévő tartószerkezeteket a helyükön egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Ha a tartószerkezetek közel esnek egymáshoz (pl. folyó feletti áthidalás esetén) a nyilakat a c. ábra szerint ábrázoljuk.

A nagy- és kisfeszültségű villanyvezetékek között ábrázolásban különbséget nem teszünk. A műutak (javított talajutak) mentén lévő villanyvezetékeket csak szakaszonként – faszor, kerítés jelével összekapcsolva – ábrázoljuk. (d/ ábra) Talajutak mentén a vezetékeket összefüggően rajzoljuk.

A 120 kV-nál nagyobb feszültségű vezetékek jele mellett a feszültség értékét is fel kell tüntetni KsR6 betűtípussal (Pl.: 180 kV., 750 kV., stb.)

61. Az alaprajzban nem ábrázolható transzformátor és transzformátor-telepeket a jel egyik, az alaprajzban ábrázolható telepeket, transzformátor-házakat pedig a másik változatával fejezzük ki. Az épület nélküli transzformátor-telepek színfelülnyomást nem kapnak. Nyíl elfordítható. Az oszlopra szerelt transzformátor-berendezéseket nem ábrázoljuk.

62.-65. A vezetékek töréspontjait üres vagy tömör fekete körrel kell kifejezni. Beépített területen, ipartelepen belül e vezetékeket nem ábrázoljuk. Ha a vezetéken váltakozva gázt és olajat vezetnek vagy két vezeték közös árokban ill. egymáshoz 15 m-nél közelebb halad a 62. vagy 63.sz. jelet alkalmazzuk, de minden második kört tömör feketére rajzolunk. A több szelvényen áthaladó ilyen vezetékekre KsR6 betűtípussal rá kell írni: Gáz, Olaj.

A vezetékek tartozékait az átemelő állomás kivételével nem ábrázoljuk. Ha a vezetéknek neve van, megírjuk (pl.: barátság II.). Az esetleges benzín vagy egyéb vezetékeket olajvezetékeknek ábrázoljuk és megírjuk (pl.: Benzín).

VASUTAK

A vasútvonal jelét az alépítmény – többvágányú vasútvonal esetén a közös alépítmény – tengelyvonalában kell kirajzolni. Ha kettős alépítményen egyvágányú vasút halad, a vágányt, ill. a sínszáltól távolabb lévő töltéskoronavonalat a tényleges helyén kell ábrázolni.

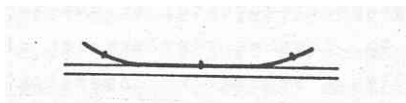
Ha két külön töltésen futó vasútvonal tengelyvonalai 15 m-nél közelebb kerülnek egymáshoz, akkor a belső fogazást elhagyjuk.

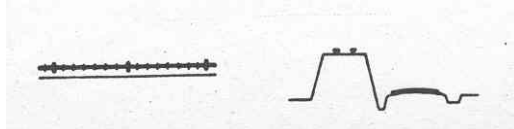
A tisztázati rajzon minden fajta vasutat egy vágányúnak kell ábrázolni.

Ha két – nem töltésen futó – vasútvonal tengelyvonalai 8 m-nél közelebb kerülnek egymáshoz, a közös alépítmény tengelyvonalában kétvágányú vasutat rajzolunk (ld. az ábrát). A rajzi váltás helyére a vágányok számát jelentő vonalkát kell rajzolni és a két külön futó vágány jelét ehhez kell rajztérköz nélkül ütköztetni.

Ha a vasút tengelye egy műút széléhez 5 m-nél közelebb kerül, a két jelet összerajzoljuk úgy, hogy általában a vasút tartja meg eredeti helyét, kivéve, ha emiatt az egyébként egyenes út irányát meg kellene törni.

Különböző szintben, egymás mellett haladó vasút és műút esetében a vasút töltését kifejező egyforma hosszú, legkisebb méretű fogazást kell a műút jelébe berajzolni.

Közös alépítményen haladó különböző vasútvonalaknál a magasabb rendű (villamosított) vasútvonal jelét kell alkalmazni.

A pályaudvarokat, megállókat, vasútállomásokat általában rövidítéssel kiegészítve ábrázoljuk. Menetrend szerinti teljes nevüket csak akkor írjuk meg, ha azt a térképről egyértelműen nem lehet megállapítani.

A pályaudvarokat, vasútállomásokat, megállóhelyeket, amennyiben magasabb rendű síkrajzi vonal nem határolja, 0,1 mm-es vonallal kell körülzárni.

A vasúti őrházakat, szolgálati helyeket (blokkokat) sorszámukkal és rövidítéssel írjuk meg. Az épületet a vasút jelével egyberajzolni nem szabad.

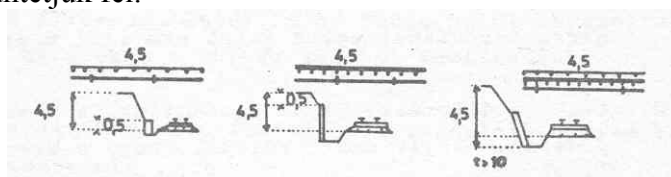
Felszedett vasutat nem ábrázolunk, de ha a töltése még megtalálható, azt feltüntetjük a töltés jelével.

66.-67. A normál nyomközű (1,435 m), nem villamosított vasútvonalakat ábrázoljuk ezzel a jellel tekintet nélkül arra, hogy rajtuk személyszállítás is folyik vagy csak ipari célokat szolgál. A közös alépítményen haladó vágányok számát a jelre merőlegesen rajzolt vonaldarabkák száma adja meg.

68. A normál nyomközű, villamosított vasútvonalakat és a HÉV-et ábrázoljuk ezzel a jellel, tekintet nélkül felhasználásuk céljára. A vágányok számát jelöljük.

69.-70. Töltéseket, bevágásokat a kavicságy aljáig mért 0,5 m relatív magasság-különbségtől kezdve ábrázoljuk. A relatív adatokat a 46. pontban részletezett elvek szerint írjuk meg, lehetőleg a legnagyobb magasságkülönbség helyén. A lejtőalap nagyságától függően a fogazás egyforma vagy váltakozó hosszúságú. A tisztázati rajzon a relatív adatot nem tüntetjük fel.

71. A támfalakat csak 0,5 m magasságtól ábrázoljuk. Magasságukat 1 m-től megírjuk a 46. pont szerint. Vegyes építésű (támfalal kombinált) vasúti (közlekedési) bevágások, ill. töltések ábrázolásánál mindig azt a jelet alkalmazzuk, amelyik nagyobb jelentőségű. Ha a lejtőalap 10 m-nél nagyobb a bevágás jeléhez rajztérközre a támfalat is megrajzoljuk. A relatív adat a kavicságy nélküli teljes magasságra vonatkozik. A tisztázati rajzon a relatív adatot nem tüntetjük fel.

72. Az alagutak ábrázolásánál a terepmunkán tört alakban fel kell tüntetni az alagút bejárat magasságát 0,1 m, szélességét 1 m, valamint hosszúságát ugyancsak 1 m pontossággal. Rövidítését mindig megírjuk.

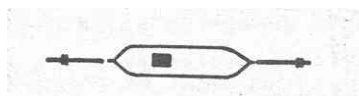

73. Ezzel a jellel ábrázoljuk a terepmunkán a vasúti teherkocsik ki- és berakásának megkönnyítésére szolgáló, a vasúti kocsik padozatszintjéig felemelt, feljáróval ellátott építményeket, állomáson belül és kívül egyaránt. Rövidítésüket megírjuk. A jel a vasútvonal rajzához illeszthető. Legkisebb mérete 1,0 x 0,7 mm. Az ennél nagyobbakat mérethelyesen ábrázoljuk. E jelet alkalmazzuk a vasúti táblás megállóhelyek kifejezésére is. A legkisebb méretű jelet kell megrajzolni, és V.t.m. ill. v.t.m. rövidítéssel kiegészíteni. Ha a megállóhely nevét feltüntetjük, akkor v.t.m. rövidítést alkalmazunk, ha a megállóhely nevét nem írjuk meg, akkor V.t.m. rövidítést használunk.
- 74.-75.-76. Egyszintben lévő keresztezésnél a megfelelő jelek rajzai keresztezik egymást. Különböző szintű keresztezés esetén a mélyebben haladó síkrajzi elem jelét egészen a híd megrajzoljuk, a fölötte áthaladóét a híd jele előtt megszakítjuk.

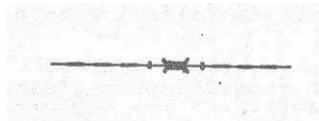
Töltésen vezető vasútvonalon áthaladó talajút feljáróját – ha az 10 m-nél rövidebb – nem ábrázoljuk. Az ennél hosszabbakat a 113.sz. jellel fejezzük ki. A kereszteződésnél egyik jelet sem kell megszakítani.

77. Csak az állomáson kívül ábrázoljuk, a vasút megfelelő oldalán. Karját úgy fordítjuk, hogy a vasút jeléből minél kevesebbet takarjon. Állomások, pályaudvarok bejáratánál, egymás közelében lévő kettőnél több fényjelző (szemafor) esetén a vasút jel tengelyében egy jelet kell kirajzolni. A jel szárának vastagsága 0,3 mm.
78. Csak állomáson kívül ábrázoljuk, ha fontos síkrajzi elemek feltüntetését nem zavarja. Töltésen haladó vasútnál a jelet 1/3-dal megnöveljük, és mellette mindkét oldalon egy-egy fogat kihagyunk. Számát meg kell írni.
79. Vasútállomáson a vágányhálózatot a terepmunkán ha az több, mint az átmenő vágányok száma, 0,2 mm-es vonallal kell kirajzolni. A szélső vágányokat mindig a helyükre rajzoljuk, és közéjük annyi vonalat helyezünk el, hogy azok – a rajztérköz betartásával – a tényleges területet lefedjék, és a lehető legjobban visszaadják a vágányhálózat képét. Azokon a megállóhelyeken, ahol az épület két vágány között van, a megállóhely területén belül a vágányokat szintén 0,2 mm-es vonallal kell ábrázolni, a valódi helyzetnek megfelelően.

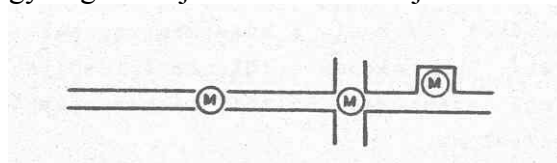

A legközelebbi elágazás (végállomás) nevét és a kerettől mért távolságát a keretben meg kell írni. Akkor is, ha a szelvénykeret állomás területét vágja ketté. Üzemek, gazdaságok, ipartelepek, stb. belső területének vágányhálózatát nem ábrázoljuk.

80. Mind állomáson kívül, mind pedig belül ábrázoljuk. Az un. gurítókat a töltés jelével kombináljuk.
81. A fordítókorongot átmérőjének megfelelő nagyságban kell feltüntetni.
82. A mozdonyszínt mérethelyesen kell ábrázolni. A bevezető vágányhálózatot a 79.sz. jelnél leírtak szerint kell megrajzolni. Az épületet magasságának megfelelően színezzük.
83. A felüljárót a valóságos helyzetnek megfelelően kell rajzolni. A jel szaggatott vonalú változatát alkalmazzuk a gyalogos aluljáró esetén, de a jelen felül haladó közút és vasút jelét folyamatosan kirajzoljuk. Földalatti szakaszt megfelelő adatgyűjtés vagy helyszínelés alapján, a helyén kell ábrázolni.
84. A jelzőhidat az állomáson belül és kívül egyaránt feltüntetjük.
- 85.-86. A keskeny nyomközű erdei és gazdasági vasutakat ábrázoljuk e jelek valamelyikével. Amennyiben a vasút a hivatalos menetrendben szerepel, a keretben meg kell írni (kifutó megírás). Ipartelepen belül nem ábrázoljuk. Az ideiglenes jellegű, alépitmény nélküli keskeny nyomközű vasutakat nem ábrázoljuk.
87. A függővasút erős tartószerkezetre rögzített drótkötélen vagy sínen futó anyag- és személyszállító berendezés. A személyszállításra szolgáló nevét megírjuk (pl. Libegő). Ezzel a jellel tüntetjük fel az ipartelepek határán kívüli nyitott, vagy fedett, állandó jellegű szállítószalagokat is. A függővasút közlekedési vonal fölötti, áthidalásszerű biztonsági berendezését a pálya jelének megszakítása nélkül a híd jelével ábrázoljuk, építési anyagának és hosszának megfelelően. Az áthidalás út feletti magasságát dm élességgel megírjuk.

88. Nyomközétől függetlenül ezekkel a jelekkel ábrázoljuk a közúti villamost, amelynek felsővezetéke van. Ha csak vágány van, a vasút jelét alkalmazzuk. Az utca két oldalán haladó villamosvágányokat az utca közepén, mint kétvágányú villamost ábrázoljuk.
90. A földalatti vasút és villamos földalatti szakaszát megfelelő adatgyűjtés alapján a helyén, földfeletti szakaszát a 88.sz. jellel ábrázoljuk.
- 91.-92. Ha a földalatti vasút egy megállóhelyéhez több földszíni bejárat van, (pl.: Blaha Lujza tér, Népköztársaság útja, stb.) a jelet az útkeresztezésbe, ill. az út közepére kell elhelyezni. Ha viszont az állomás az épületben van, akkor a jelet a bejárat helyére kell rajzolni. A metróval kapcsolatos gyalogos aluljárókat nem tüntetjük fel.

MŰUTAK ÉS TALAJUTAK

A T.1. Szabályzatban és a Jelkulcsban szereplő utakat, valamint tartozékaikat, műtárgyaikat kell térképezni.

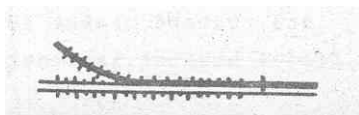
Beépített területen belül a korszerű műutakat, műutakat és javított talajutakat csak akkor ábrázoljuk, ha az utca szélessége meghaladja a háromszoros műút szélességet, egyéb esetben helyettük utcát rajzolunk és a közlekedési vonal szélességének megfelelően színfelülnyomást alkalmazunk. Ugyancsak színezzük azokat a kiépített utcákat, amelyek hajó- vagy vasútállomáshoz vezetnek.

Majorok, gazdaságok, ipartelepek területén az áthaladó utakat tüntetjük fel, az oda vezetőket pedig a telep határáig ábrázoljuk, és kategóriájuknak megfelelően színezzük. Ha ezen belül az út töltésen, vagy bevágásban halad, az utcáknál leírtak szerint kell eljárni.

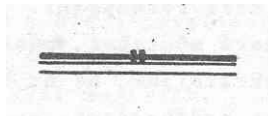
A közforgalom elől elzárt (erdészeti, bányászati, stb.) épített utakat a térképen piros színű „Közforgalom elől lezárva” megírással látjuk el. Műutak és javított talajutak mentén csak azokat a 100 m-nél hosszabb szárazárkokat ábrázoljuk, amelyek mélysége az 1,5 m-t vagy szélessége a 3,0 m-t meghaladja. Talajutak mellett pedig csak azokat a 100 m-nél hosszabb szárazárkokat ábrázoljuk, amelyek mélysége az 1,0 m-t, vagy szélessége a 2,0 m-t eléri, ill. meghaladja. A műutak mentén lévő legalább 10 m széles anyagárkokat, ha hosszuk méretarányban kifejezhető, a rézsű lejtalpjának megfelelő fogazással ábrázoljuk, és relatív adatukat megírjuk.

Közvetlenül egymás mellett haladó vasút és műút ábrázolásánál a vasút jelével egyberajzoljuk.

Ha a vasút és műút között csatorna húzódik, akkor a vasút, majd a csatorna tartja meg eredeti helyét, és a műutat toljuk el.

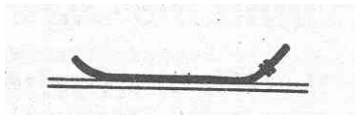

Kivételes esetben, ha a fenti elv betartása a műút ábrázolásában aránytalanul nagy eltolódást jelentene, megengedhető a 3 m-nél szélesebb csatorna 0,1 mm-es kontúrvonalainak elhagyása és a vasút és műút jele közti hézag szintezése.

Ha a két műút halad egymás mellett, a magasabb rendűt kell a helyén ábrázolni.

Ha hosszú egyenes szakaszú műúthoz (autópálya, korszerű műút) vasútvonal csatlakozik – a terep hű ábrázolása céljából – a legközelebbi irányváltásig a műút megtartja eredeti helyét és a vasutat a műút mellé rajzoljuk.

93. Az autópályának két külön közlekedési pályatestre van, amelyek mindegyike legalább 7 m széles. Adatait a KM adatai alapján kell megírni.

94. Autóút, korszerű műút a 7 m vagy ennél szélesebb beton, vagy aszfalt burkolatú út.

95. A műút kő alapozású, zúzottkő (makadám), vagy korszerűbb burkolatú út.

96. A javított talajút közlekedésre alkalmas felületét apró kavics vagy zúzott kő, homok és föld keverékével burkolják.

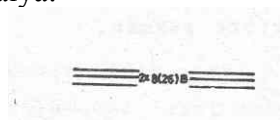
Alépítménye nincs. Gépkocsi-közlekedésre az év minden szakában alkalmas. Csak azokat a majorokba, gazdaságokba, erdészeti telepekre, stb. vezető utakat ábrázoljuk ezzel a jellel, melyeknek teljes hosszát javították!

Kereten kívüli (kifutó) megírást csak akkor alkalmazunk, ha településeket, majorokat köt össze.

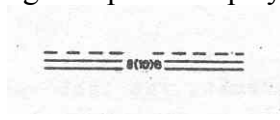
Színe a terepmunkán citromsárga.

97. Épülő műútnak minősül az olyan útszakasz, amelyen a kő alapozás már elkészült. A meglévő földműveket (töltéseket, bevágásokat), valamint a már elhelyezett kész műtárgyakat (átereszeket, hidakat) helyükön, a valóságnak megfelelően kell ábrázolni. Ha az útszakaszon még csak földmunka folyik, de pl. a híd már kész, azt ábrázolni kell. Ezzel a jellel ábrázoljuk az autópályák építés alatt álló részét is.

Teljes szélességben elkészült autópálya:

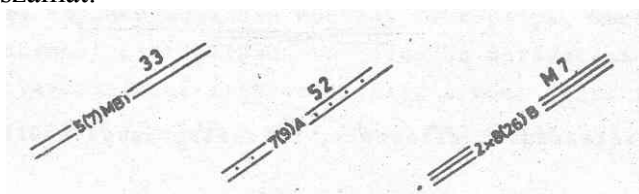
Félszélességben elkészült, félszélességben épülő autópálya:

98. Az autópályák, műutak és javított talajutak ábrázolását a terepmunkán megírásokkal is ki kell egészíteni.

Meg kell írni:

- a burkolat szélességét, valamint az út koronaszélességét m-es pontossággal.
Javított talajútnál, ha a burkolat szélessége megegyezik az út teljes szélességével, csak egy megírást alkalmazunk. (Pl.: 6 K)
- a pályatest burkoló anyagát, amely lehet:
 - B = beton
 - A = aszfalt, - géppel (finischer) terített, hengerelt „fekete” burkolat.
 - MBi = makadám-bitumen, - olajjal, bitumennel lelocsolt makadám-út, melyet apró zúzalékkal hintenek meg, és ezt rendszerint csak a forgalom tömöríti, hengerli. Nagy melegben megolvad, „ragad”.
 - M = makadám, zúzott kő és vizes homok hengerelt keveréke.
 - Ke = keramit
 - K = kavics
 - Kő = kockakő
 - Mu = murva
 - Sa = salak.
- Az autópályák, autóutak, korszerű műutak, műutak hivatalos a KM által nyilvántartott számát.

Műutak nemzetközi számát, (ha több van mindegyiket) fel kell tüntetni, a hazai számmal ellentétes oldalon.

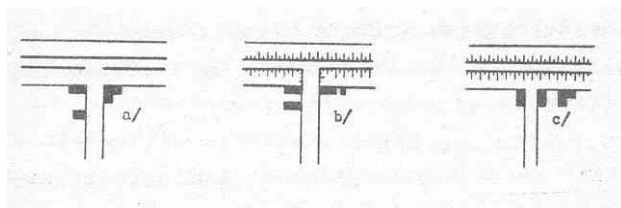
A megírásokat az út tengelyével párhuzamosan ott kell elhelyezni, ahol a megírt adatok változást fejeznek ki, könnyen olvashatók, valamint a térkép keretvonalai közelében. Az adatokat a KM hivatalos nyilvántartása alapján kell megírni.

99. Csak 500 m-nél hosszabb útburkolat-változást tüntetünk fel.

100. Csak a 10 m-nél hosszabb feljárókat ábrázoljuk. Színfelülnyomást kap.

Falusi jellegű településekben (háromszoros utca szélesség esetén), ha az áthaladó műutakat saját egyezményes jelükkel kell kirajzolni, az utcákból a műútra való fel- és lejárást az alábbiak szerint ábrázoljuk:

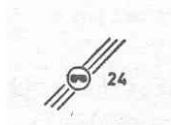
- A település keresztutcájából járművel a műútra fel lehet menni és a település házsora előtt is van közlekedési lehetőség;
- A település házsora előtt nincs közlekedési lehetőség, de a keresztutcaából fel lehet menni a műútra;
- A műútra felmenni nem lehet, de a műúttal párhuzamos házsor előtt van közlekedési lehetőség a keresztutca felől.

101. Csak településen kívül ábrázoljuk a km-követ és km-táblát. Ha az út mindkét oldalán van kilométerkő, km-enként váltakozva az út egyik, majd a másik oldalán egyet-egyét tüntetünk fel. A növekedés irányának bal oldalára kerülnek a páratlan, jobb oldalára a páros sorszámúak. Számukat megírjuk. A jel csatornák szélétől, töltéstől távolabb szabadon is ábrázolható. Ha számát nem ismerjük, „km” rövidítést írunk mellé.

102. Ezzel a jellel ábrázoljuk az autópályák, korszerű műutak felett elhelyezett útjelző-táblákat. A műutak mentén és kereszteződésekben elhelyezett útjelző-táblákat nem kell feltüntetni.

103. A jelet az út tengelyvonalában kell elhelyezni, és az út színfelülnyomását meg kell szakítani. A melléte lévő km-táblát nem ábrázoljuk, de a számát megírjuk. A jel nem fordítható el.

104. Az autóbusz megállókat csak beépített területen kívül ábrázoljuk, de itt akkor is, ha a helyét jelző tábla pl. távbeszélő oszlopon van.

Ha az út két oldalán lévő megállóhelyek olyan közel vannak egymáshoz, hogy a kirajzolt jelek egymást fednék, csak egy jelet kell kirajzolni az út tengelyébe.

Ha a megállóhelyen nyitott várakozóhely is van, csak ezt tüntetjük fel a 100.sz. jellel. Az autóbusz-megálló jele elfordítható.

105. A nyitott várakozóhely jelét csak a beépített területen kívül ábrázoljuk. Ha közvetlenül az út mellett van, a műút jeléhez illesztjük.
106. Az 5-10 m széles talajutakat 0,3 mm vastag folyamatos vonallal ábrázoljuk, 10 m-től két, az út szélességének megfelelő távolságban rajzolt 0,1 mm vastag folyamatos vonalat alkalmazunk. Szélességi adatát megírjuk.
Szélesség alatt az út járható, teljes szélességét értjük a pillanatnyi használattól függetlenül. Az 1 m-en belüli szélesség-ingadozás esetén a kisebb értéket adjuk meg. Ha az egyébként széles út egy rövid szakasza gépjárművel csak keskeny nyomon járható (pl.: állandó jellegű nagyobb gödrök, vízmosás, stb. miatt), ezt a részt a tényleges állapotnak megfelelően kell ábrázolni.
Az állathajtás céljára használt utakat szélességüknek megfelelően, esetleg kerítés jellel együtt ábrázoljuk és „Hajcsárút”-nak megírjuk. A talajút melletti kilométerköveket a 101.sz. jellel, az ottani szabályok betartásával ábrázoljuk.
107. A mezei és erdei út helyi jelentőségű szállítási célokat szolgál, 5 m-nél keskenyebb. Csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk, az ideigleneseket csak kiágazásuknál jelöljük az út jelének egy tagjával.
Ha az egyébként járható út egy-egy szakaszát rendszeresen kikerülik, - a kerülőút a légifényképen és a terep helyszínelésekor ugyanazon az oldalon található – mindkét utat ábrázoljuk. Ha azonban a kikerült szakaszt véglegesen felhagyták, azt jellege alapján ábrázoljuk (pl.: vízmosás).
108. Ösvényt, gyalogutat csak ott ábrázolunk, ahol az úton kívüli mozgás nehéz, vagy lehetetlen, és ahol két távoli hely között az összeköttetést jelentősen lerövidíti. A csak gyalogos közlekedésre alkalmas, jelzéssel ellátott turistautakat is ezzel a jellel ábrázoljuk.
109. A járművekkel meredekségük vagy lépcsőzetes emelkedésük miatt nem járható utcákban a jel vonalkázott részét csak az utca járhatatlan vagy lépcsőzetes szakaszán alkalmazzuk. Sikátoroknál, amelyek csekély szélességük miatt alkalmatlanok a járműközlekedésre, a jelet a sikátor teljes hosszában feltüntetjük.
110. Ezzel a jellel ábrázoljuk a parkokban, temetőekben és kertekben, nagyüzemi művelésű szőlőkben és gyümölcsösökben lévő utakat:
- ha azok szélessége az 5 m-t meghaladja, mérethelyesen,
- ha 5 m-nél keskenyebb, de gondozottak, akkor 0,5 mm szélesre rajzoljuk.
- 111.-112.-113.-114. Az utak 0,5 m-nél magasabb töltéseit és bevágásait ábrázoljuk. 1 m-től a relatív magasságukat is megírjuk.
A lejtőalap nagyságától függően a fogazás egyforma, vagy váltakozó hosszúságú. Az ábrázolásra és megírásra a 46.sz. jelnél leírtak érvényesek.
115. Támfalak ábrázolására és megírására a 71.sz. jelnél leírtak érvényesek.

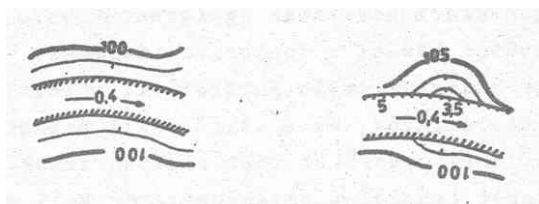
VÍZHÁLÓZAT ÉS BERENDEZÉSEI

A vízfolyások ábrázolásakor különbséget teszünk a természetes és a mesterséges vízfolyások között.

Természetes vízfolyásnak tekintjük azokat a folyókat, patakokat, ereket, amelyek az év túlnyomó részében állandóan folyóvizet (élővizet) szállítanak, medervonaluk általában a domborzati formákat követve a mélyvonalakban halad és természetes eredetükre a nevük is utal, függetlenül attól, hogy medrüket hosszabb-rövidebb szakaszon szabályozták.

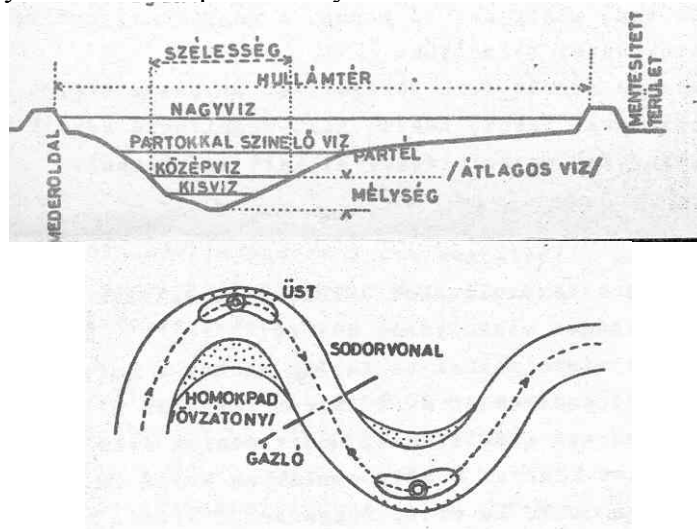
E vízfolyásokat a középvíznek megfelelően kell ábrázolni, a légifénykép az eredeti nyomtatás valamint a középvíz abszolút magasságának figyelembevételével.

Az ábrázolásnak tükröznie kell a partviszonyokat. Ezért lankás partok esetében a víz szélét jelző zöld vonalon kívül szintvonalakkal kell a lejtést kifejezni. Meredek, szakadó, vagy szakadékos part esetében pedig a rézsű lejtőalapjától függő fekete fogazást kell alkalmazni. A rézsű koronavonalát mindig a tényleges helyén kell megrajzolni! A rézsűk relatív adatát a terepmunkán úgy kell meghatározni, hogy a lankás partszegélyen haladó szintvonalakkal is összhangban legyenek.

Meg kell írni a terepmunkák a vízfolyás szélességét, valamint a felújítandó térkép alapján a vízmélységet. Az ábrázolást ki kell egészíteni a folyásirány és folyássebesség feltüntetésével. Ez utóbbit is a felújítandó térképről kell átvenni.

A természetes vízfolyások és tavak partviszonyait a következők szerint ábrázoljuk:

A lankás partokon mindig végigvezetjük – a víz szegélyvonalán kívül – az alkalmazható legalacsonyabb értékű szintvonalat, mely a közép- (átlagos) vízszint fölött következik. A 0,5 m-nél magasabb szakadékos vagy vízbeszakadó partokat a megfelelő rézsűjelekkel ábrázoljuk. A természetes vízfolyásokhoz hasonló a felhagyott természetes medrek, levágások, holtmedrek, levágott kanyarok stb. ábrázolása, mert – bár ezek nem élővizet szállítanak, hanem a víz esetenkénti tárolására, szállítására szolgálnak – felszíni megjelenésük alapján természetes vízfolyások közé sorolják őket.

A mesterséges vízfolyások szélessége, medrük profilja általában a csatorna egész hosszában egyforma. Vonalvezetésük nem vagy csak kevésbé követi a domborzati formákat. E vízfolyásokat a meder-adatok alapján ábrázoljuk. A talaj síkjában mérjük a meder szélességét, és e síktól kell meghatározni a mélységet is, amely adatokat tört alakban írunk meg.

Az adatokat lehetőleg olyan helyeken kell megadni, ahol a vízfolyás mellett sem töltés, sem bevágás nincs. A partviszonyokat nem ábrázoljuk, de a vízfolyást követő létesítményeket (töltés, stb.) feltüntetjük.

116. A források egyezményes jelét úgy helyezzük el, hogy vonalkája a víz folyása irányába mutasson.

Ha nevük van, megírjuk, ha nincs, a nagyobb vízhozamúakat „F” rövidítéssel kiemeljük. A különleges forrásvizek ábrázolását az összetételre vonatkozó megírással vasas, kénes, stb. – megbízható adatok hiányában „ásványvíz” megjelöléssel – ki kell egészíteni.

117. Ezzel a jellel ábrázoljuk a természetes vízfolyásokat:

- 3 m-ig egy vonallal (3 m 2 vonal)
- 3-5 m-ig két vonallal, 0,5 mm-es térközzel (5 m még 0,5 mm-es térköz)
- 5 m-en felül két vonallal, mérethelyesen.

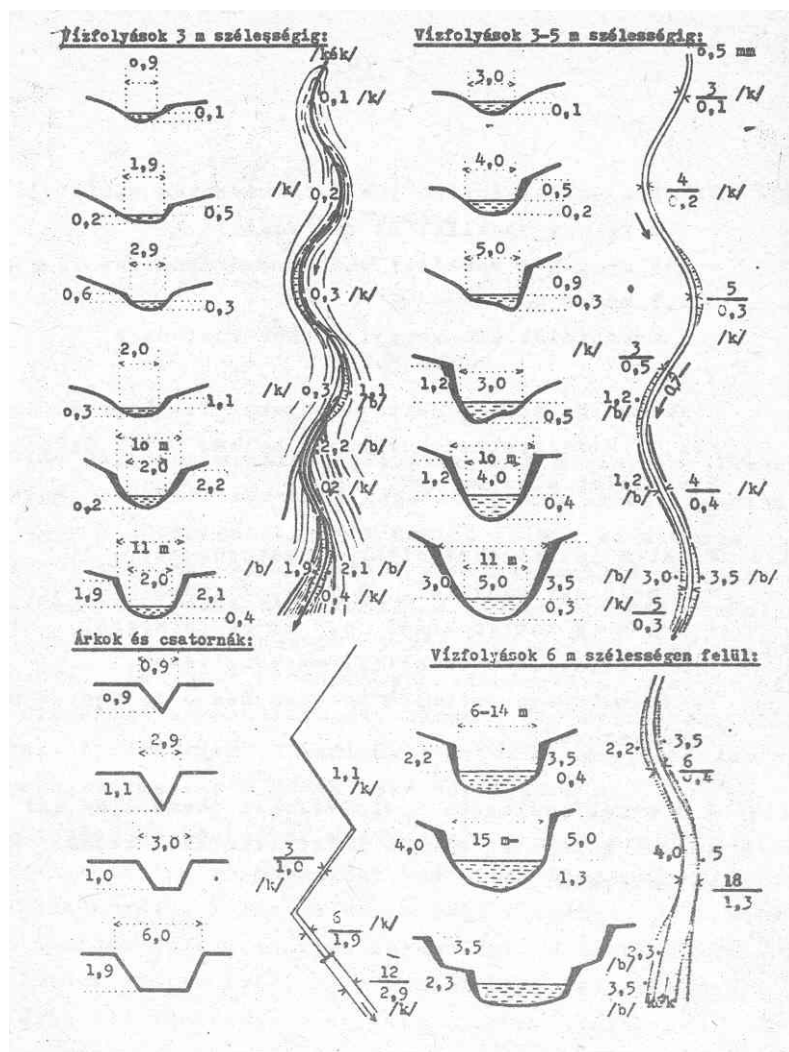
Ábrázolni kell a partviszonyokat is. Domb és hegyvidéken, a kifejezetten horhosban haladó vizek partján a 259. jelet alkalmazzuk.

118. Ezzel a jellel ábrázoljuk a csatornákat:

- 3 m-ig egy vonallal (3 m már 2 vonal)
- 3-5 m-ig két vonallal, 0,5 mm-es térközzel,
- 5 m felett két vonallal, mérethelyesen.

(A jelkulcsban szereplő méretek nem a 10 000-es térképre vonatkoznak.)

119.-Az 5 m-nél szélesebb vízfolyásokat ábrázoljuk ezzel a jellel a fejezet elején leírt általános szabályok alkalmazásával.

120.-123. A szakadó, szakadékos partok koronavonalait a helyükön kell ábrázolni. A 120-as jel relatív adata helyesen 3,0 a 121-es jelé pedig 2,4.

124. Ezzel a jellel ábrázoljuk a folyók szárazon lévő köves, kavicsos parti sávjait. A jel lankás, nem szakadékos partot jelent! Ezen a területen a szintvonalakat átvezetjük.

125. Ezt a jelet használjuk:

- a szárazon lévő, 10 m-nél szélesebb homokos partok,
- az állandó jellegű homokos zátonyszigetek ábrázolására. A sziget körül a vízvonalat ki kell rajzolni.

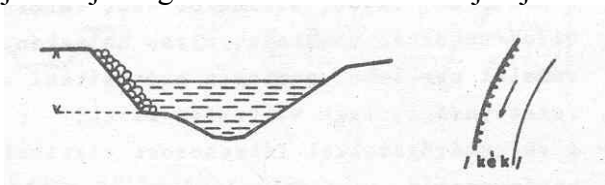
A homokos terület jelén a szintvonalat átvezetjük. A homokos part a 124.sz. jellel kombinálható.

127. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

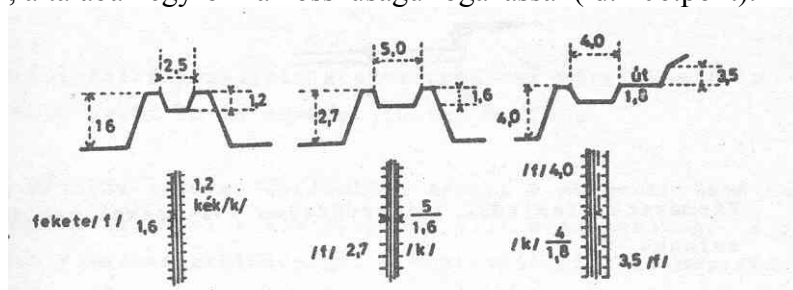
- a folyók, patakok, csatornák medrének mélyítése alkalmával a parton felhalmozott, nem határozott töltésformájú földhányásokat, ha az átlagos magasságuk a 0,5 m-t meghaladja.

Ha az elmosódott töltés tengelyvonala a meder széléhez 10 m-nél közelebb van, akkor korona vonal nélküli fogazást kell alkalmazni.

128. Az időszakonként vízzel elöntött holtágakat és holtmedreket (morotvákat és haloványokat) ábrázoljuk ezzel a jellel. A part jellegét a megfelelő egyezményes jelekkel fejezzük ki.
129. Ezzel a jellel ábrázoljuk:
- a mocsaras, lápos, zsombékos stb. területeken lévő vizek határoló vonalait, olyan helyeken, ahol a partvonalat nem lehet pontosan azonosítani a vízszint határozatlansága, vagy változása miatt,
 - a völgyzárógátákkal létrehozott víztárolók, halastavak határvonalát.
- (Jelkulcsból a zárójeles rész: „időszakos...” törlendő.)
129. Ezzel a jellel a tarfolyók és tarpatakok (torrensek) medrét ábrázoljuk, amelyek hóolvadás vagy záporok idején nagy víztömeget vezetnek le, az év nagy részében azonban teljesen szárazak. A meder oldalát jellegének megfelelően kell ábrázolni.
131. Patakok, csatornák mocsarokon átvezető, általában víz alatt lévő medrét a légifénykép alapján közelítő pontossággal ábrázoljuk.
132. Ezzel a jellel ábrázoljuk az egyengetett és kőszórással, rőzsefonással, stb. megerősített, de nem falazott partokat, állóvizeket, valamint 15 m-nél szélesebb folyókat, csatornákat, ha ez a partvédezet 1,5 m-nél magasabb. Relatív magasságukat megírjuk a terepmunkán. A jel fogait a víz felé fordítva rajzoljuk.
133. Ha az egyengetett és megerősített part rézsúalapja 1 m-nél szélesebb, ezt a jelet alkalmazzuk, de csak állóvizek ill. 15 m-nél szélesebb vízfolyások esetében, ha a partvédezet (támfal) 1,5 m-nél magasabb. A jel fogait a víz felé fordítva rajzoljuk.
134. A falazott partvédezeteket ábrázoljuk ezzel a jellel, de csak állóvizek, ill. 15 m-nél szélesebb vízfolyások esetében, ha a partvédezet (támfal) 1,5 m-nél magasabb. Relatív magasságát megírjuk. A jel fogait a víz felé fordítva rajzoljuk.

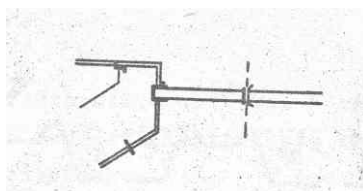

135. Csak a magasvezetésű csatornákat (függőpatakokat, malomárkokat stb.) ábrázoljuk ezzel a jellel, általában egyforma hosszúságú fogazással (ld. 206.pont).

A töltések között vezetett csatornákat a 118. és a 206. jelek kombinációjával fejezzük ki.

136. Azokat a csatornákat, szabályozás alatt álló mederszakaszokat ábrázoljuk ezzel a jellel, ahol már kiásott meder van.
137. Csak azokat az árkokat ábrázoljuk ezzel a jellel, amelyek nem vízlevezetés céljára készültek (határ-, lövés-, harcokosiárok, útmenti anyaggyödör, stb.) és szélességük 1m-nél, mélységük pedig 0,5m-nél nagyobb. Műutak és javított talajutak mellett csak akkor tüntetjük fel, ha 3m-nél szélesebbek, vagy 1,5m-nél mélyebbek és hosszuk legalább 100 m. Talajút mellett pedig csak akkor ábrázoljuk, ha szélességük a 2m-t, mélységük az 1m-t és hosszuk a 100m-t eléri vagy meghaladja. Színfelülnyomást nem kap. Szélességi és mélységi adatot a csatornákhöz hasonlóan állapítunk, ill. írunk meg.
138. A 20m-nél keskenyebb vízvonalakon lévő zsilipek ábrázolására szolgáló jelek közül azt a jelet kell mindenkor alkalmazni, amely a tényleges állapotot a legjobban jellemzi, kifejezi a vízelosztás irányát, valamint a berendezés alakját. A zsiliphez tartozó árkot mindig ábrázolni kell. A jel a híd, ill. az átereszt jelének feléhez kapcsolható. Ugyanúgy járunk el a tutajra szerelt szivattyú berendezésekkel is, ha csöcsatlakozásuk a földben télen is megmarad.

Kisméretű, faajtós, jelentéktelen zsilipeket nem ábrázolunk.

139. Csak az állandó vízemelő kereket ábrázoljuk.
140. Az állandó vízzel érintkező vízmércéket tüntetjük fel. A „jelentő vízmércék” adatait tört alakban írjuk meg: a számlálóban a 0-pont abszolút magasságát cm pontossággal a nevezőben a középvízszint abszolút magasságát dm pontossággal kell megadni. A jel elfordítható.
141. Ezzel a jellel ábrázoljuk a tavak és állóvizek mélységvonalait, ha azok a vízügyi szerveknél rendelkezésre állnak, vagy a felújítandó szelvényen szerepelnek.
142. A tavak mélységi adatát méteres pontossággal kell megírni, a terepmunkán, ha a mélységadat hivatalos helyről beszerezhető.
Halastavaknál nem tüntetünk fel mélységi adatot.
- 143.-144. A fejezet elején leírt általános szabályok betartásával a szélességet m pontossággal, a mélységet pedig a 46.pont szerint kell megírni. Az utóbbit, valamint a másodpercre vonatkoztatott, 0,1 m pontosságú folyássebességet a felújítandó térkép alapján kell megadni.
Csatornák közül csak a 15m-nél szélesebb mellett rajzolunk folyásirány jelet, folyássebességet azonban nem adunk meg.
A folyás irányát mutató nyilat a folyóvíz (vagy csatorna) vonalain belül, ha ott nem lehetséges, akkor a vízfolyás (vagy csatorna) mellett tüntetjük fel. A vízfolyás irányát mutató nyilat a vízvonal kanyarulatainak megfelelően hajlítva kell kirajzolni.
A folyásirány nyilait a szelvénykeret közelében és a lapon belül 10-20 cm-ként tüntetjük fel.

145. A vízesés jelével ábrázoljuk azokat a mederben lévő tereplépcsőket, ahol a víz szabadon esik alá (zuhatag). A relatív magasságkülönbséget m pontossággal kell megírni. Ha a fogazást nem lehet kirajzolni, a jel mellett mindig kell „Ve.” rövidítést is alkalmazni.
146. A légifényképen látható kisebb kiterjedésű zúgókat ábrázoljuk ezzel a jellel.
147. A víz folyásának szabályozása miatt épített sarkantyúkat, vezetóműveket, vízalatti töltéseket, az oldalágak elzárása és eliszapolása céljából épített vízalatti gátakat ábrázoljuk ezzel a jellel.
- 148.-149. A felső és alsó vízszint különbségét a 46.pont szerint kell megírni.
150. Nagykiterjedésű víztározók, valamint a folyók duzzasztógátjaiba épített nagyobb méretű zsilipeket, a hajók közlekedésének biztosítására szolgáló zsiliprendszereket (kamarazsilipeket) a jel megfelelő változatával kell mérethelyesen kifejezni. A jel ék alakú hegyét mindig a folyás irányával szemben rajzoljuk ki.
151. Ha a duzzasztógát felületén közlekedési vonal vezet, ezt a jelet alkalmazzuk. A fogazás mindig a folyás irányába mutat.
- 152.-153. Az alaprajzban nem ábrázolható kis kikötőket, ill. uszályok, vagy más vízi járművek kikötésére, horgonyzására, táblával kijelölt helyeket kell e jelekkel megadni. A 152.sz. jel mérete 3,0 mm. A hajóállomás, kikötő nevét ha a településtől távol van, meg kell írni.
154. Ezzel a jellel ábrázoljuk:
- a hajóközlekedést biztosító, vízben vagy parton lehelyezett fényjelző berendezéseket,
 - polgári repülőterek környékén lévő, tájékozódás és irányjelzés céljait szolgáló jelzőberendezéseket.
155. A táblás km-oszlopokat és az állandó jellegű, tájékoztató folyómenti jelzőtáblákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A km-oszlopok számát megírjuk. Ha a koordinátáik ismertek, a 4. illetve 7.sz. jellel összekapcsoljuk a 155.sz. jelet és magasságát ha van megírjuk. A jel elfordítható.
156. A mólót 5 m-ig 0,5 mm térközzel, 5m felett méret-, és alakhelyesen kell ábrázolni.
157. Nagyobb állóvizekben a hullámok pusztító hatásának megakadályozására épített vízalatti vagy alig a víz fölé emelkedő hullámtörő gátakat jelöljük ezzel a jellel.
158. Beépített területen kívül, a kutakat ábrázolni kell. A jelentősebb közhasználatú kutak mellett tört alakban megírható a talaj abszolút magassága 0,1 m és a kút vízszintjéig terjedő mélysége 1 m pontossággal. Feltüntetjük a kutak vízének minőségét is (kénes, keserű, stb.) ha ismert. Ha nevük van megírjuk. A használhatatlan kutakat a 268-as jellel ábrázoljuk.
- 159.-160.-161. Minden esetben ábrázoljuk lakott területen kívül, a 159., 160.jele elfordítható. Ha településben artézi kút van, ezt „Art” rövidítéssel a név alatt tüntetjük fel.

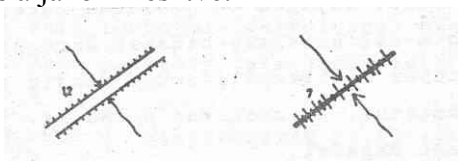
162. A vízművek feltöltéssel emelt kútjait ábrázoljuk ezzel a jellel. A vízmű tartozékát képező szivattyú-berendezéssel kapcsolatos csápos kutak esetében a berendezést magába foglaló épületet ábrázoljuk, és ha van száma, azzal együtt írjuk meg. (pl.: XI.kút).
163. A vízvezetéki közkút jelét csak településen kívül alkalmazzuk.
164. A nagyobb közterületeken lévő, jól tájékoztató vagy kulturális jelentőségű szökőkutakat ábrázoljuk abban az esetben, ha más fontosabb elemek ábrázolását nem zavarják (pl.: Zsolnai kút).
A jel nem fordítható el.
165. Víztartály jelével ábrázoljuk a mesterségesen létesített, az ivó- és ipari víz biztosítására szolgáló, rendszerint betonból vagy kőből épült, zárt tartályokat, amelyeket kutakból töltenek fel, s amelyek a vízellátás egyenletességét biztosítják. A jelentős, alaprajzban ábrázolható hasonló célú építményeket kiterjedésüknek megfelelően tüntetjük fel és „V.” rövidítéssel látjuk el.
166. Ezzel a jellel ábrázoljuk:
- mesterségesen létesített, sziklába vájt vagy falazott, az esővíz felfogására medencéket (ciszternákat),
- a nyitott strandmedencéket, alaprajzuk szerint.
Ha nevük van megírjuk, ha nincs „C.” rövidítést illetve „Strand” megírást kell alkalmazni.
167. A víztorony kő, beton, téglá építésű, toronyszerű építmény. Adatait a 18.sz. jelnél leírtak szerint adjuk meg.
- 168.-169. Csak a beépített területen kívül és csak az állandó jellegű vízvezetékeket ábrázoljuk. A földalattiak közül csak a települések vízellátását biztosító vezetékeket tüntetjük fel.
A földalatti csővezetékekkel ellátott mezőgazdasági területeken „ÖNTÖZÖTT TERÜLET” megírást alkalmazunk sG betűtípussal, a terület kiterjedésének megfelelő betűnagysággal. Településen kívül a távfűtővezetéket a 168. jellel ábrázoljuk és kék (zöld) színű „gőz” megírással kiegészítjük (dH6). A meliorációs (talajjavítás) célokat szolgáló talajcsövezett területeknél „TALAJCSÖVEZETT TERÜLET” megírást alkalmazunk SG típussal. A terület megközelítő határát a 200-as jel kék változatával jelöljük. A kereten kívül az ábrák alatt fel kell tüntetni „Jelkulcsban nem szereplő egyezményes jelek”... (kék pontsor) talajcsövezett terület határa.
Ezeket a területeket a „Magyarország talajcsövezett területeinek katasztere” c. kiadványból, (évenként megjelenő kiadvány, mely községenként tájékoztat. Térképes alapanyag a megyei Növényvédelmi Állomásokon ill. a megyei Tanácsok meliorációs főelőadójánál található! Vagy pedig a területhez tartozó gazdaságok üzemi térképéről kell átvenni.
Ha egy területen talajcsövezés és öntözés is van, csak a talajcsövezésre vonatkozó megírást kell alkalmazni.

170. A fémből készült, karcsú lábon álló, különböző alakú tartályt hordozó, a vízellátást biztosító építményeket ábrázoljuk ezzel a jellel. Adataikat a 18.sz. jelnél leírtak szerint kell megadni. Ha háromszögelt, a 4-es számú jellel kapcsolva ábrázoljuk.
171. A hidakra általában vonatkozó szabályok szerint az alul haladó közlekedési vonal jelét a híd jeléhez ütköztetjük. A csatornát kifejező kék (a terepmunkán zöld) vonalat, vonalakat azonban a híd jelén átvezetjük. Mindig a híd jelét használjuk, az áteresz jelét ebben az esetben nem alkalmazzuk.

HIDAK, ÁTKELŐHELYEK ÉS GÁZLÓK

A hidakat hosszuknak és építési anyaguknak megfelelő jelekkel ábrázoljuk. Szélességüket és 10 m felett hosszukat mérethelyesen rajzoljuk meg. A hidakhoz vezető síkrajzi elem rajzát a híd jele előtt rajztérközre megszakítjuk, a híd alatt haladóét a híd vonalához ütköztetjük. A híd színfelülnyomást nem kaphat.

- 172.-177. E jelekkel anyaguk és nyílásuk szerint megkülönböztetve a 10 m-nél hosszabb hidakat ábrázoljuk. Többnyílású hidak esetében a tartópilléreket mindig a valódi helyükön kell feltüntetni. Az adatokat a 180.sz. jelnél leírtak szerint kell megadni.
- 178.-179. A 10 m-nél rövidebb hidakat ábrázoljuk e jelekkel. A terepmunkán a 178-as jelnél „Fa”, a 179-es jelnél pedig építési anyaga szerint „Kő”, „Fém”, „Vasbeton” (Vb.) megírást ill. rövidítést kell alkalmazni.
180. A 10 m-nél hosszabb hidak hosszúságát, szélességét méter, teherbírását tonna pontossággal kell tört alakban megírni. Vasúti hidaknál, valamint a Duna és Tisza közötti hídjainál adatokat nem írunk.
181. Beépített területen kívül a jelentéktelen akadályon átvezető, csekély teherbírású, rendszerint fából készült kis hidakat építési anyaguktól függetlenül ezzel a jellel ábrázoljuk. A jelet mindig összekötő szárral kell rajzolni. Műúttal kapcsolatban ezt a jelet nem alkalmazzuk!
182. A 2 m-nél kisebb nyílású hidakat, átereszeket, csőátereszeket ezzel a jellel kell ábrázolni. Talajutak mellett a sorozatosan előforduló olyan átereszeket, amelyek felett út nem vezet át, nem ábrázoljuk. Ugyancsak nem ábrázoljuk a jelentéktelen, sem vízvonalhoz, sem mélységvonalhoz nem kapcsolódó és nem tájékoztató jellegű átereszeket. A jelet általában az utak, vasutak vonalára, töltések koronavonalára rajzoljuk, de a magas töltés alatt átvezető áteresz kivezető nyílásai helyükön ábrázolandók, a fogazás aljához illesztve.

183. A csak gyalogos átkelésre alkalmas hidakat ábrázoljuk ezzel a jellel.

- 184.-185. A jelek első változatát a keskeny vízfolyásokon lévő kompátkelés ábrázolására használjuk.
A teherbírást tonnákban kell megadni.
- 186.-187. A motoros csónakátkelés jelével ábrázoljuk a kishajó átkelést is.
188. Csak a közhasználatú gázlókat ábrázoljuk.
189. A 3 m-nél keskenyebb, patakokon átvezető gázlót ábrázoljuk ezzel a jellel és „G1.” Rövidítéssel látjuk el.

HÍRKÖZLŐ VONALAK

- 191.-192. A rádió és televízió (adó-, közvetítő-, átjátszó-, stb.) antennája egyezményes jelét mindig az antennatorony bemért helyén ábrázoljuk, és rendeltetését rövidítéssel megírjuk. A műsorszórás céljára épített antennák magasságát a tornyokhoz hasonlóan 1 m pontosságú relatív adattal megadjuk. Rádióállomások több oszlopból álló antennahálózatánál csak a főadót ábrázoljuk. Az adó területét kerítésjellel, ha nincs 0,1mm-es vonallal lehatároljuk, és rendeltetését megírjuk.
Az antenna vagy antennahálózat közelében lévő rádióállomás épületén, ha azon antenna nincs, a jelet nem kell feltüntetni.
Az állandó üzemeltetésre épített URH adó- és közvetítőállomásokat is ezekkel a jelekkel ábrázoljuk, de csak a műsorszórás céljára építettek magasságát írjuk meg.
193. A táviró- és távbeszélő-vezetékeket beépített területen belül, továbbá vasutak és árvízvédelmi töltések mentén nem ábrázoljuk. Utak, vonalas létesítmények mellett haladó vezetékeket szakaszosan tüntetjük fel. Szakaszos ábrázolás esetén feltétlenül jelet kell rajzolni a térkép keretvonalánál, beépített területek szélénél, továbbá ott, ahol a vezeték az út egyik oldaláról a másikra áttér, vagy az út vonalától elágazik. A 193.sz. jel a fasor jelével kapcsolható. Ha a táviró-, távbeszélő-vezeték, valamint a villanyvezeték tartóoszlopa közös, akkor csupán a villanyvezeték jelét tüntetjük fel.
194. A föld- és vízalatti táviró-, és távbeszélő-vezetékét csak akkor ábrázoljuk, ha az a földfeletti vezeték folytatása legalább 100 m hosszúságban.
Ha földfeletti vezeték egy út alatt vezetnek át, a földfeletti vezeték jelét folyamatosan az út felett is továbbrajzoljuk.

HATÁROK

195. Az államhatár szabatos ábrázolására nagy súlyt kell helyezni. Az ábrázolás főbb szabályai a következők:
- a/ Valamennyi határjelet koordinátái alapján kell felszerkeszteni és háromszögelési pontként vagy sokszögpontként kell ábrázolni. A 195.sz. jel jelkulcsi ábráján a 3. és 4.sz. koordinátával rendelkező pont helyes mérete 1,1 mm. A pontok mellé a határkősorszámot kell írni, ez alá zárójelbe kerül az alappont-sorszám. (Amennyiben

a pont az EOVB-ben ismert ld. T.1. Szabályzat 21.1. pontját.) Az esetleges orthogonális vagy poláris koordinátával rendelkező pontokat sokszögpontnak ábrázoljuk. Közöttük kell a határ egyezményes jelét elhelyezni.

- b/ A határvonal és környéke ábrázolása pontosan egyezzen a hivatalos határleírás legfrissebb adataival. Az azonosság feleljen meg olyan síkrajzi elemek vonatkozásában is, amelyeket egyébként nem tüntettünk volna fel (pl. árok, amelynek nagysága nem éri el az ábrázolás szükségességének határát). Kivételt képezhet a vízfolyások hatására létrejött partvonal-változás, amelyet a határleírástól eltérően a légifénykép alapján kell ábrázolni.
- c/ Ha a határ vonalas létesítmény (csatorna, műút, stb.), ennek egyezményes jelét kirajzoljuk. Amennyiben a határ e síkrajzi elem tengelyvonala, a határjeleket szakaszosan vagy a jel tengelyében vagy a két oldalán váltakozva helyezük el.
- d/ Ha a határ egyéb helyeken vagy szélesebb folyó sodorvonalában halad, a határjeleket folyamatosan kell kirajzolni. Ilyenkor a folyó túlsó partját is ábrázolni kell, ha a légifényképen látható. Ha azonban a túlsó part már másik szelvény területére esik, új szelvényt szerkeszteni nem kell.
- e/ Nagy vízfelületeken a koordináták alapján felszerkesztett töréspontok összekötésével kell a határt meghúzni.
- f/ A vízfolyások partváltozása következtében nyilvánvalóan elpusztult határpontokat is ábrázoljuk koordinátaikkal rögzített helyükön a megfelelő jellel, de a partvonalat a légifénykép alapján a jelenlegi helyén rajzoljuk meg!
- g/ Az elméleti határvonalat rögzítő párhuzamos (iker) határpontokat (az idegen területre esőket is) ugyanazzal a jellel ábrázoljuk.
- h/ Csak a határszakaszok főpontjait írjuk meg. Mindig teljes megírást kell alkalmazni. (A határszakasz száma, vagy betűjele, és a pont sorszáma.) A számokat lehetőleg az idegen ország területén kell elhelyezni. A határkövek magasságát csak akkor írjuk meg, ha a közelben nincs más magasság.

196.-197.-198. A közigazgatási határok ábrázolásának főbb szabályai:

- a/ Különböző rangú közigazgatási határok egybeesésekor mindig csak a magasabbrendű határt kell ábrázolni.
- b/ A koordinátával nem rendelkező, jól tájékoztató határköveket a 6.sz. jellel ábrázoljuk. Esetleg magasságuk is megírható.
- c/ Ha a közigazgatási határ valamilyen síkrajzi elem (út, árok, sűrű fásor, stb.) széle, a határjeleket a megfelelő oldalon, ha pedig tengelye, akkor mindkét oldalon váltakozva kell szakaszosan, közvetlenül a folyamatosan kirajzolt síkrajzi vonal jele mellé helyezni. A vonalas elem mellett lévő egyéb, nem összefüggő síkrajzi elemeket (egyes bokrok, fák, ritka fásor) a határ jelén kívül rajzoljuk.

- d/ Ha a közigazgatási határ vonalán a növényzeti elemek (bokor, fa) egymástól mért távolsága 100 m-nél nagyobb, a határ jelét folyamatosan kell kirajzolni, a növényzeti elemeket pedig mellé rajzoljuk.
- e/ A közigazgatási egységek határát rangjuknak megfelelő jellel ábrázoljuk a következőképpen:
 196-os jellel a főváros és a megyék,
 197-es jellel a városkörnyék, város és nagyközségkörnyék,
 198-as jellel a városi jogú nagyközség, nagyközség, község és fővárosi kerület határát.
- f/ A közigazgatási határokat a földhivatali nyilvántartás alapján kell ábrázolni.

199.-200. A határozott növényzethatár (állandó jellegű növényzet határa) jelével a terep jól látható, a fényképen jól azonosítható növényzethatárt ábrázoljuk, ellentétben a határozatlan, változó helyzetű határokkal, amelyek helyét a megkívánt pontossággal nem lehet ábrázolni.

Amennyiben a növényzethatár más, magasabbrendű síkrajzi (közlekedési, vízrajzi vonal, közigazgatási határ, sűrű fasor, élősövény, villany-, távbeszélő-vezeték stb.) vagy domborzati (tereplépcső koronavonala, horhos, vízmosás, stb.) vonallal esik egybe, a pontsört nem ábrázoljuk. Ugyanígy járunk el, ha a növényzethatár a fent említett síkrajzi vagy domborzati vonalakkal párhuzamosan halad és azoktól mért távolsága 10 m-nél kisebb.

201. Természet- és vadvédelmi területek határát egyaránt ez a jel fejezi ki. Ha azonban a határ kerítés, a kerítés megfelelő jelét kell alkalmazni. Növényzethatár (pontsor) helyett a két határvonal egybeesésekor e jelet kell folyamatosan megrajzolni. Ha a védett terület határa más síkrajzi vonal, akkor ezt a jelet a síkrajzi vonal mellett szakaszosan kell kirajzolni.

A körülzárt részbe a terület elnevezése (pl.: Hortobágyi Nemzeti Park), ennek hiányában „Természetvédelmi” megírást kell alkalmazni. Ha a terület olyan kicsi, hogy ezen a nevek egyike sem fér el, úgy TVT rövidítést alkalmazunk.

KERÍTÉSEK

A kerítések közül általában

- településen kívül az 1 m-nél magasabb és 50 m-nél hosszabb, állandó jellegű kerítéseket,
- településen belül pedig csak a 100 m-nél hosszabb, anyaguknál és méretüknél fogva akadályt képező kerítéseket ábrázoljuk az építési anyaguknak megfelelő jellel.

A gyárak, sporttelepek, parkok stb. kerítéseit mindig feltüntetjük. A különböző kerítésfajtákat összevonhatjuk és a legjellemzőbb, legnagyobb hosszúságban előforduló kerítést ábrázoljuk. Települések szélein is csak a 100 m-nél hosszabb kerítéseket ábrázoljuk. A kerítés vagy más vonalas síkrajzi elem hiányában 0,1 mm-es vonalat rajzolunk. Ugyanígy járunk el a sporttelepek határvonalának ábrázolásakor is. Tanyáknál az udvar területét kell kerítéssel vagy 0,1 mm-es vonallal körülvenni. Legelők egyszerű kerítéseit és a „villanypásztorokat” nem ábrázoljuk. Az állandó jellegű karámokat a kerítés anyagának megfelelő egyezményes jellel ábrázoljuk, és mindig megírjuk.

A vásártételeket körülvevő korlátokat a hozzájuk legközelebb álló kerítés jelével vagy ha jelentéktelenek, 0,1 mm-es vonallal ábrázoljuk.

Vasutak, utak, vizek, rézsúk mellett húzódó kerítéseket, ha azok helyükön nem ábrázolhatók, a felsorolt elemek mellé rajztérközre rajzoljuk. Zárt területek kerítéseinél a kerítésfajta jelentő vonalkákat vagy egyéb jeleket lehetőleg befelé rajzoljuk.

202.-203. A vegyes építésű kerítéseket, ha a lábazat 1 m-nél magasabb, a 202.sz., ha alacsonyabb, a 203.sz. jellel ábrázoljuk.

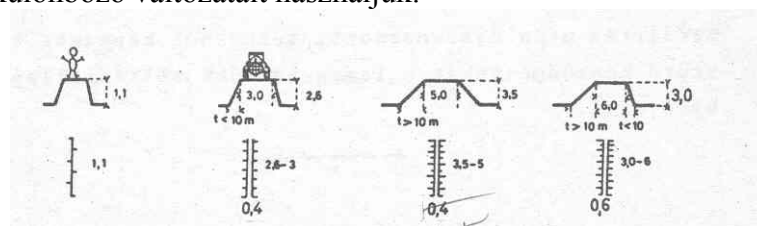
204. Szögesdrót, drótháló, deszka, lécs és nád kerítéseket ábrázolunk ezzel a jellel.

205. Az élősövény jelével ábrázoljuk:

- a sűrű, vagy tüskéi miatt az áthatolást akadályozó cserjesorokat,
- síkráji vonalak, utak mentén vagy egyéb helyeken az összefüggő bokorsorokat.

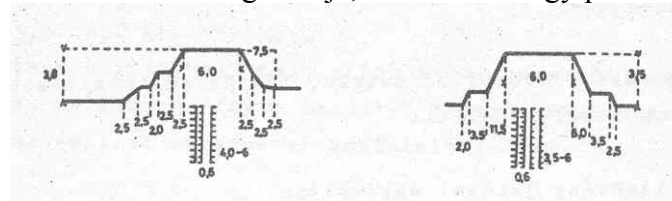
206. Azokat a földből épített töltéseket ábrázoljuk, amelyek hossza az 50 m-t, magassága a 0,5 m-t eléri vagy meghaladja. Az 1 m-nél magasabb töltéseket, gátakat hosszuktól függetlenül ábrázolni kell. Az ábrázolást helyenként a töltés magasságának és koronaszélességének megírásával ki kell egészíteni.

Attól függően, hogy a töltés teteje legfeljebb csak gyalogos közlekedésre alkalmas vagy gépkocsival járható, valamint egy-egy oldalának lejtőalapja 10 m-nél kisebb, ill. nagyobb a jel különböző változatait használjuk.

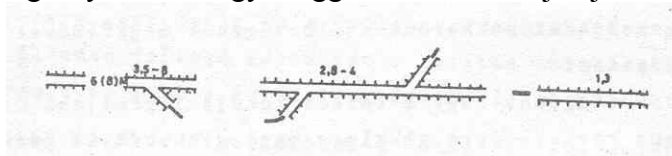

A két vonallal ábrázolt töltések koronavonalait általában mérethelyesen, de legalább 0,4 mm-re rajzoljuk egymástól. A padkás árvédelmi töltéseket a lejtőalap nagyságától függően fogazva alaprajzban ábrázoljuk.

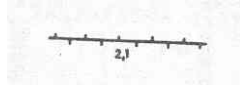
A 3 m-nél keskenyebb padkákat nem ábrázoljuk, a kettős padkájú töltéseket, rézsúket, ha a két padka együttesen a 3 m-t meghaladja, összevontan egy padkával ábrázoljuk.

Árvízvédelmi gátakon a műutakat ábrázoljuk (színelünyomás, megírás), a talajutaknak azonban csak a feljáróit tüntetjük fel. Ha a talajút a talajviszonyok miatt (pl. vizenyős területen) egy rövidebb szakaszon töltésen halad, az út jelét a töltés koronavonalai között 0,1 mm vastag folyamatos vagy szaggatott vonallal rajzoljuk meg.

Erdőirtás után összehordott, tuskókból képezett töltésszerű képződményeket a legegyszerűbb töltésjellel kell kifejezni.

E töltésjel alkalmazásakor a szintvonalat nem kell megszakítani.

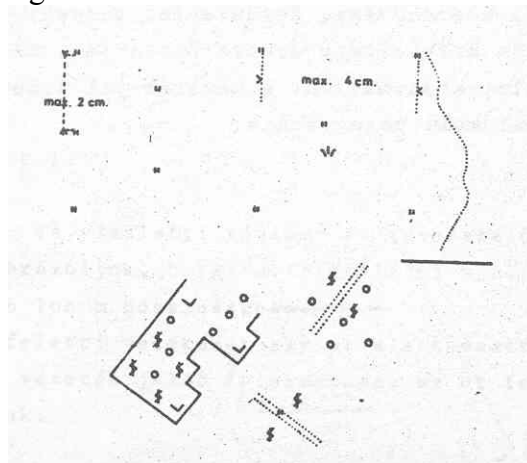
207. A faragatlan kövekből, kötőanyag nélkül összerakott kerítésekét ábrázoljuk ezzel a jellel.

NÖVÉNYZET ÉS TALAJNEMEK

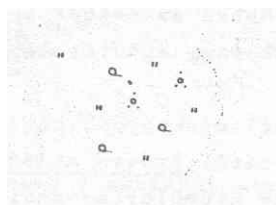
Csak az állandó jellegű növényzetet ábrázoljuk. Az ábrázolható legkisebb növényzetparcella területe a térképen mérve 10 mm^2 . Ennél kisebbet csak akkor tüntetünk fel, ha az kifejezetten jól tájékoztat. Ebben az esetben a területet általában méreten belül ábrázoljuk vagy elhatároló vonal nélkül csupán egy jelet alkalmazunk.

A térképen mérve 1 mm-nél keskenyebb parcellát csak akkor tüntetünk fel, ha környezetétől erősen elütő növényzete van (pl. szőlők között szántó, de gyümölcsfás szőlőben egy csík gyümölcsfa esetén nem).

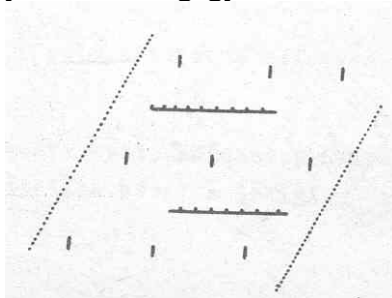
Ilyenkor a keskeny parcellába a kitöltőjeleket pontsor nélkül a parcella hossz tengelye mentén sorban olyan sűrűn rajzoljuk, hogy a jelek szélei közötti távolság 5 mm legyen, vagy méreten felül, 1,0 mm szélesre rajzoljuk, pontsorral. A növényzet kitöltőjeleit – ha erre hely van – a gyümölcsös, ritka erdő, sűrű bozót kivételével „saktáblaszerűen” helyezük el, olyan sűrűségben, hogy a terület növényzete könnyen és egyértelműen megállapítható legyen. Nagyterjedésű területen nem lehet azonban a jelek között, soron belül 4, a sorok között pedig 2 cm-nél nagyobb távolság.

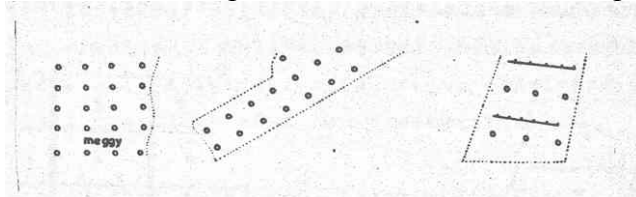
A terep jellegének visszaadása érdekében két, de legfeljebb három növényzeti kitöltőjel kapcsolható (pl.: ritka erdő bokrokkal és fűvel). Ilyenkor a nem szabályos elrendezésű jeleket jellegzetesen kell elhelyezni.

208. Az ideiglenes parlagon hagyott területeket és az ugarföldeket is szántónak ábrázoljuk.
209. A hazánkban előforduló rizsföldeket, amelyeknek kiépített és karbantartott csatorna-rendszerük van, ezzel a jellel ábrázoljuk, még akkor is, ha a felmérés idején pihentetés céljából mást termelnek rajtuk. A kitöltő jeleket ha lehet, ritkítani kell. A csatorna-hálózatot ábrázolni kell.
Rizsföldeken szintvonalat nem tüntetünk fel!
210. A komló évelő, kúszónövény. Rendszerint vascsöveken, vagy betonoszlopokon kifeszített drótra futtatják. Ezét a jelet a 204.sz. jellel kombináljuk. A kerítés-jel irányának a drótsorok irányával kell megegyeznie.

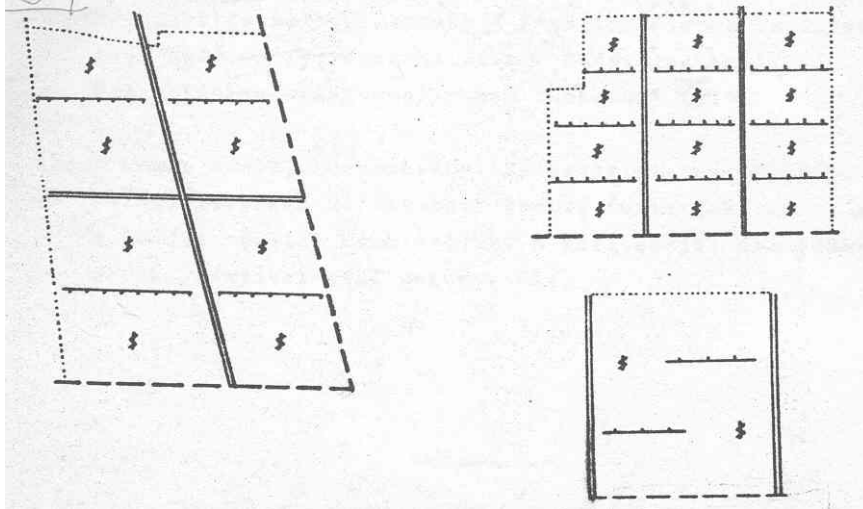
- 211.-212. Az állandó jellegű ipari-növény ültetvényeket ábrázoljuk a jelek valamelyikével. A növény nevét meg kell írni (pl.: levendula, fűz).
213. A fajjellegű gyümölcsösök ábrázolására használjuk ezt a jelet, általában a jelkulcsi méretek betartásával. Kis területen a jel sűrítendő, nagy területen ritkítható legfeljebb azonban a felére, ill. a kétszeresére. A 4 cm²-nél nagyobb területű, egynemű fákból álló gyümölcsösökben megírjuk a gyümölcs nevét.
A szelíd-gesztenye, dió vagy eperfákkal beültetett kerteket is gyümölcsösnek minősítjük.
Lugasművelés esetében a gyümölcsöst a kerítés jelével kombináljuk. A kerítés jel irányának a drótsorok irányával egyezni kell. A nullkör-sorok iránya Ny-K-i vagy – keskeny, elnyúló parcellák esetén – a parcella hosszabbik oldalával párhuzamos.

214. Ezzel a jellel ábrázoljuk az évelő bokros-növény ültetvényeket (málna, ribizli, egres, stb.). Lugasművelés esetén a bokros-gyümölcsös a kerítés jelével kombinálható.
215. Veteményes kertnek ábrázoljuk a konyhakerteket, valamint beépített területen belül a szántóföldeket is.
Külterületen csak a melegházzal is ellátott, rendszerint öntözéses talajművelésre berendezett, állandó jelleggel konyhakerti zöldség- és főzelék-féleségek vagy virág termesztésére, ill. nevelésére használt területet ábrázoljuk veteményes kertnek. Virágtermesztés esetén „Virág” kiegészítő megírást alkalmazunk.

216.-217. A szőlő egyezményes jelét növényzethatár nélkül egyetlen jelként vagy keskeny parcellában, sorban elhelyezve is alkalmazhatjuk, ha helyzete vagy jelentősége a kis terület ábrázolását szükségessé teszi.

Kevés, ritkán elszórt gyümölcsfa esetén egyedülálló fát (221.jel) rajzolunk a helyén. Sok gyümölcsfa esetén a 217.sz. jelet alkalmazzuk. Nagykiterjedésű, nagyüzemi művelésű szőlőkben lévő utakat a 110.sz. jelnél leírtak szerint kell ábrázolni. Lugasszerű, olaszművelésű szőlőkben a drótsorok fekvésének megfelelően elhelyezett kerítésjeleket is kell alkalmazni. (ld. 210.sz. jel)

A kerítések egymástól való távolsága maximum 2 cm, a kerítés és az út közötti térköz minimum 1 mm lehet.

A nem művelt, felhagyott szőlő jelével kapcsolható. Ebben az esetben a terület a füves színfelülnyomást kapja.

218. A füvel benőtt területeket függetlenül hasznosításuk módjától ezzel a jellel ábrázoljuk. A vizenyős réteket, legelőket a mocsár jelével ábrázoljuk. Adott esetben, ha egyértelműen nem választható szét a vizenyős és füves rét, a nád jelével is össze lehet kapcsolni a 218.sz. jelet. A nagykiterjedésű szérűskerteket is ezzel a jellel kell kifejezni.

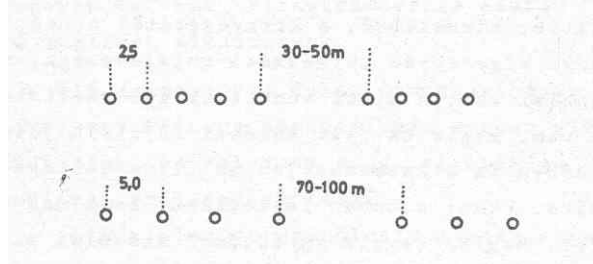
219.-220. Az egyedülálló tájékoztató fa jelével ábrázoljuk a különálló, kiemelkedő, a környezetétől elütő, valamint szépsége vagy egyéb természeti tulajdonsága, illetőleg történelmi múltja miatt védettnek nyilvánított fákat. Ha nevük van, megírjuk (pl.: Rákóczi fája). A jelet fasorban és erdőben is alkalmazhatjuk az ilyen jellegű fák ábrázolására. Ekkor azonban feltétlenül kell magyarázó megírás (pl.: Magfa) vagy a fa tövének abszolút magassága.

221. Mezőgazdasági és más területen egyedülálló vagy 3-4 fából álló csoportokban előforduló fákat ábrázoljuk e jellel. Szántóban, füves területen álló egyes fákat a tényleges helyükön, míg utak, csatornák mellett a legkisebb rajzi eltolással kell ábrázolni. Mindig a jelleg visszaadására kell törekedni a fák rajzi elhelyezésénél. A jel mellett magassági adat nem szerepelhet.

222.-223. A jelek a szántókon, füves területeken, erdők szélén ha legalább 4 m-rel magasabb az erdő fáinál, a közlekedési vonalak, folyók és csatornák stb. mellett lévő fasorok ábrázolására szolgálnak. Amennyiben a fák egymástól mért távolsága 2-3 m-nél nem nagyobb, vagy ha a vonalas létesítmény mellett kettős fasor van, és a fasoron

gépkocsival nem lehet áthaladni, a fasort a fakarikák sűrítésével fejezzük ki. Ilyenkor a fakarikák középpontjai 2,5 mm-re vannak egymástól (sűrű fasor).

Sűrű fasornál a térképen mért 5 mm-es, ritka fasornál pedig 10 mm-es hézagokat fel kell tüntetni. A jellemző, jól tájékoztató, kisebb hézagokat méreten felül is ábrázoljuk. A kivágott fasorok tönkjéből kinövő sarj-hajtásokat sűrűségüktől függően ritka vagy sűrű fasornak kell ábrázolni.

224. A különálló, kis területű, méretarányban ki nem fejezhető, de a környezetétől a fanem, famagasság vagy egyéb ok miatt elütő tájékoztató facsoportokat ezzel a jellel ábrázoljuk. A jelet erdőben is alkalmazzuk.

225.-226. Az erdő faállományát nemük és fajtájuk szerint különböztetjük meg. A fák nemét jellegfa ábrázolásával, fajtáját pedig megírással fejezzük ki. Vegyes erdőnél, ahol a kisebb mennyiségű fanem, ill. fafajta az összállomány mennyiségének 20%-át meghaladja, két fanemet vagy fafajtát kell megadni. A fajtára vonatkozó megírást egymás alá a fanemet képviselő jeleket pedig egymás mellé kell helyezni. Mindkét esetben a nagyobb mennyiséget jelentő név, ill. jel kerüljön az első helyre.

Szálerdőben a fenti megjelöléseken kívül tört alakban a terepmunkán feltüntetjük a faállomány közepes magasságának méretét 1 m, a fák mellmagasságban mért vastagságát 0,01 m, valamint a tört után a fák egymástól való átlagos távolságát 1 m pontossággal.

Fiatal erdőben csak a fák átlagos magasságát és fajtáját adjuk meg 1 m-ig 0,1 m, azon felül pedig 1 m pontossággal. Az erdők ábrázolásánál az alábbiak szerint kell eljárni:

Szálerdőben:

A/ 2 cm²-ig csak színelülnyomás,

B/ 4 cm²-ig színelülnyomás, és jellegfa,

C/ 10 cm²-ig színelülnyomás, jellegfa és szám adatok,

D/ 10 cm² felett színelülnyomás, jellegfa és az összes adat szerepel.

Fiatal erdőben:

A/ 2 cm²-ig színelülnyomás és jellegfa,

B/ 4 cm²-ig színelülnyomás, jellegfa és famagasság,

C/ 4 cm² felett színelülnyomás, jellegfa, famagasság és fafajta megírás is szerepel.

Erdőkben a különböző nemű, fajtájú vagy magasságú erdők határvonalát jellegétől függően a határozott, vagy a határozatlan növényzethatár jelével ábrázoljuk. Ilyenkor mindkét erdőrészben feltüntetjük az adatokat, kis területek esetében legalább a megváltozottakat. A 2 cm²-nél kisebb tájékoztató jellegű, a többi résztől elütő fanemű parcellákat a 224.sz. jel megfelelő változatával ábrázoljuk pontsor nélkül.

227. Szálerdőben a fák átlagos magassága legalább 4 m, a fák koronái szorosan összeérnek vagy a fák törzse közötti távolság a lombkoronák átmérőjének kétszeresét nem haladja meg, ill. a fák lombozata közötti hézag kisebb, mint a lombkorona kiterjedése.

A terepmunkán 1,3 mm-es nullkörökkel és lila színezéssel ábrázoljuk.

228. Ezzel a jellel ábrázoljuk a 4 m-nél alacsonyabb fákkal borított területeket. Ide tartoznak a sarjerdők, erdőültetvények, csemetekertek, faiskolák.

Sarjerdő a sarjból, vagy magról nőtt, nem ültetett erdő. Erdőültetvény a csemetekertben nevelt és szabályszerű sorokban kiültetett fiatal faállomány. A sarjerdő és erdőültetvény adatait a 226.sz. jelnél leírtak szerint megadjuk.

Csemetekert olyan zárt terület, ahol magról kikelő fákat nevelnek. Faiskola rendszerint zárt terület, csemetekertben nevelt, szabályos távolságra ültetett dísz- és gyümölcsfa csemeték összessége.

Ez utóbbi kettőnél a fák adatait nem adjuk meg, de magyarázó megírást alkalmazunk (Csemetekert, Faiskola).

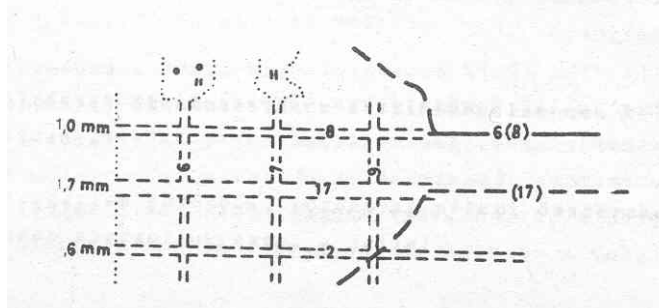
Terepmunkán a fiatal erdőbe nullkört nem teszünk, ha területe kicsi és adat nem fér bele „f” megírást alkalmazunk.

229. Szál- és fiatalerdőben a 2 m, vagy annál szélesebb nyiladékokat ábrázoljuk. A 6 m-nél keskenyebbeket 0,6 mm, a 6-10 m szélességűeket 1 mm szélsőre a 10 m-nél szélesebbeket mérethelyesen. A 20 m szélesség felett már nem a nyiladék, hanem a növényzethatár jelét alkalmazzuk, közötté a növényzetet is feltüntetjük.

A nyiladékok szélességét a terepmunkán 1 m pontossággal kell megírni. A szám talpa déli vagy keleti irányba mutasson!

Ha a 20 m-nél keskenyebb nyiladékban állandóan használt, úthálózatba kapcsolódó út vezet, akkor azon a szakaszon az utat ábrázoljuk a megfelelő jellel.

A nyiladék szélességét a terepmunkán zárójelben minden esetben megírjuk, az útét a rá vonatkozó szabályok szerint. Az erdőben véget érő nyiladékok végét le kell zárni.

- 230.-231. A ritka erdőt a fák alatti növényzet jelével kombinálva kell ábrázolni és vagy sárga (füves), vagy halványzöld (bozótos) színezést kap a terepmunkán. Szántóföldön, füves területen előforduló kisebb, sűrű facsoportot is ezzel a jellel fejezzük ki. A fiatal erdőben lévő, ún. magfa-csoportok ábrázolására is alkalmazzuk a jelet.

232. A kivágott, leégett, széltördelt erdő egyezményes jelét akkor alkalmazzuk, ha ez az állapot hosszantartónak látszik. A széltördelt erdőt az erdő színével színezzük. Kivágott erdő esetében, ha az erdő sarjadzással való újulása már megkezdődött, halványzöld felülnyomást is adunk. A leégett erdő színfelülnyomást nem kap. A nyiladékokat a területen is ábrázolni kell, adatok nélkül.

- 233.-234. A 3-5 sor fából álló keskeny erdősávokat ábrázoljuk ezzel a jellel. Átlagos magasságukat megírjuk. Az ennél szélesebbeket magasságuktól függően erdőként vagy fiatal erdőként ábrázoljuk. Az ilyen erdősávban 50 m szélességig – szálerdőnél is – csak jellegfát és magasságot tüntetünk fel és csak e szélességen felül alkalmazzuk az erdők megírására vonatkozó szabályokat.

235. Csak az egyes jól tájékoztató bokrokat ábrázoljuk ezzel a jellel.
236. A terület jellegét visszaadva ezzel a jellel fejezzük ki a több, egymáshoz viszonylag közelálló bokrot. A környező növényzet jelével kapcsolható (fű, fák).
237. 1:10 000 méretarányban nem alkalmazzuk.
- 238.-239. A bokrokkal sűrűn benőtt területet sűrű bozótnak ábrázoljuk, nemének, átlagos magasságának és esetleges tüskés voltának feltüntetésével, halványzöld felülnyomással.
- Tülevelű bozót az elbokrosodott, bozótot alkotó boróka.
- 2 cm²-ig csak a 235.sz. jelet és színfelülnyomást alkalmazunk,
 - 4 cm²-ig a fentiekén kívül hogy a bozót neme tű- vagy lomblevelű és magasságát is megadjuk,
 - 4 cm² felett az említetteken kívül a bozótot alkotó bokorfajták nevét is megírjuk,
 - 1 cm²-nél kisebb bozótost növényzethatár és színfelülnyomás nélkül a 236.sz. jellel ábrázolunk.
240. A jel a díszkert, park alacsony növényzetét (pázsit) jelenti, a fákat, bokrokat jellegzetesen ábrázolni kell.
A díszkertekben, parkokban lévő utak ábrázolására vonatkozólag a 110.sz. jelnél leírtak érvényesek.
241. Az állandóan sással, náddal borított területek kifejezésére használjuk ezt a jelet, leggyakrabban a mocsár vagy vízfelület jelével kapcsolva. A nagykiterjedésű nádast a szabad vízfelülettől mindig pontsorról választjuk el, a környező növényzettől a pontsorról való elválasztást csak akkor alkalmazzuk, ha uralkodó növényzetként borítják a területet. Egyébként a jelleg visszaadása miatt kapcsolható a fű jelével is.
242. A 4 m magasságot soha el nem érő cserjéket, fákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A fű jelével is kapcsolható, de ekkor sárga színfelülnyomást kap. Alkalmazási területe ritka.
243. A járható mocsár (vizenyős terület) nyáron esetleg ki is szárad, rajta gyalogos csoportok is közlekedhetnek a nyári hónapokban. A mocsarak felülete általában vízszintes, így szintvonal rendszerint nem keresztezi. Előfordulhat azonban hegyoldalon is olyan kisebb vizenyős terület, ahol a talaj szerkezete és a sűrű fű miatt a víz nem tud lefolyni. Ilyen területen sás, nád is teremhet. A vizenyős terület adatát a felújítandó térképről kell átvenni, és a terepmunkán feltüntetni.
244. Szikes területet csak akkor ábrázolunk, ha azt éveken keresztül nem művelik és nagy kiterjedésű.
- 245.-246. A méretarányban ki nem fejezhető, de a tájékozódás szempontjából jelentős, kisebb vizenyős, füves, ill. nádas területeket ábrázoljuk a jelekkel. Oldalban, vagy dombtetőn a nádjel vizenyős nélkül is állhat. Erdőben is alkalmazható.
247. A túrásos terület jelével ábrázoljuk a zombékosodás következtében kialakult talajállapotot.
A jel a fű, nád és a járható mocsár jelével is kapcsolható.

248. A homokos terület jelét folyóparton alkalmazzuk a talaj jellemzésére. Az előforduló fákat, bokrokat megfelelő egyezményes jelükkel tüntetjük fel.
249. Ezzel a jellel a kővel, kavicsal, zúzalékkal, a szétomlott szikla és a kimálódott kisebb-nagyobb kődarabok tömegével borított területet (kőmezőt) ábrázoljuk.
250. Ezzel a jellel tüntetjük fel a folyók partján és a folyómedrekben előforduló folyami lerakódásokat, amelyek az év legnagyobb részében szárazon vannak. A homokos, köves, kavicsos területeket sem egymástól, sem a környezettől nem választjuk el pontsorrall. Más egyezményes jelekkel is kapcsolhatók.

DOMBORZAT

A topográfiai térképeken a domborzatot szintvonalakkal, abszolút és relatív magassági adatokkal, a domborzat egyes különleges alakulatait pedig egyezményes jelekkel fejezzük ki.

251.-255. Az alap- és főszintvonalakat általában a térkép egész területén kirajzoljuk. Kivételt képeznek a vízfelületek, a sziklás, omladékos, feltúrt területek, felszíni bányák, töltések, bevágások, pályaudvarok területe, a rizsföldek. Ezeken nem rajzoljuk keresztül a szintvonalakat, csupán a határukig vezetjük. Folyamatosan kirajzoljuk viszont az épületeken, utakon, utcákon, vasútvonalon. Ugyancsak kirajzoljuk a mért relatív adatokkal összhangban a horhosok, művelésen kívüli felszíni bányák, felhagyott anyagkitermelő helyek területén belül, ha a fenékszélességük 4mm-nél nagyobb a térképen mérve. A meg nem állapodott omladékos helyeken a szintvonalakat csak szaggatottan ábrázoljuk. A 2,5 m-es alapszintköznel minden negyedik, az 1, 2, 5 és 10m-es alapszintköznel minden ötödik szintvonalat főszintvonalként (vastagítva) rajzoljuk. Meredek oldalakban, ha az alapszintvonalak közötti térköz 0,3 mm-nél kisebbé válna, a terepmunkán csak a főszintvonalakat kell kirajzolni. A szintvonalak magassági értékét mutató számokat olyan sűrűn kell elhelyezni, hogy bármely pont magassága könnyen megállapítható legyen. Alappontok, vagy tereppontok megírt magassága közvetlen közelében nem helyezünk el szintvonalszámot. A számok talpa mindig az esés irányába mutasson, és elsősorban D, vagy K felől legyen olvasható. Ügyelni kell arra is, hogy síkrajzi elemet ne fedjen le.

A keretvonalat metsző minden ötven és száz méteres főszintvonalat a keretben is meg kell írni.

A felező szintvonalakat mindenütt kirajzoljuk, ahol az alapszintvonalak között 3 cm-nél nagyobb a távolság. Egyébként lejtőátmenetek és részletidomok (kúp, lyuk, nyereg, pihenő stb.) kifejezésére alkalmazzuk. A felező szintvonalakat ilyen esetben csak addig rajzoljuk kis, amíg a lejtőátmenet, ill. a részletidom ábrázolása után ismét az alapszintvonalak felezőjébe jutnak. Azonos magasságú idomok esetén a szimmetriatengely mindkét oldalán ki kell rajzolni a felező, szintvonalakat (pandant szintvonal).

A felező szintvonalak megbízhatósága nem lehet kisebb az alapszintvonalak megbízhatóságánál. A felező szintvonalak magassági értéke szükség szerint megírható.

A kiegészítő szintvonalakat az alap- és felező szintvonalakkal ki nem fejezhető kiemelkedések és bemélyedések kifejezésére használjuk, ha e domborzati formák (kúp, lyuk, stb.) abszolút magasságát nem írjuk meg a térképen, de jellegzetességük miatt mégis ábrázolni akarjuk azokat. Ügyelni kell azonban arra, hogy alkalmazása ne tegye szükségessé hosszan futó pandant szintvonalak kirajzolását!

Ha az idom ábrázolása csak így lenne lehetséges, az idomot – amennyiben jelentős – a legközelebbi alap-, vagy felező szintvonallal fejezzük ki, vagy – ha jelentéktelen – elhagyjuk.

A kiegészítő (negyedelő) szintvonalak magassági értékét általában nem írjuk meg.

Eséstüskével ki kell egészíteni a szintvonalrajzot azokon a helyeken, ahol a szintvonalak nem adnak világos képet a lejtési viszonyoktól. Az eséstüskéket elsősorban a szintvonalak erős görbületeiben, az ún. idomvonalakon helyezük el a szintvonalra merőlegesen, mindig a lejtés irányában. Önálló idomok (kúp, lyuk) két ellentétes oldalára mindig kell eséstüske.

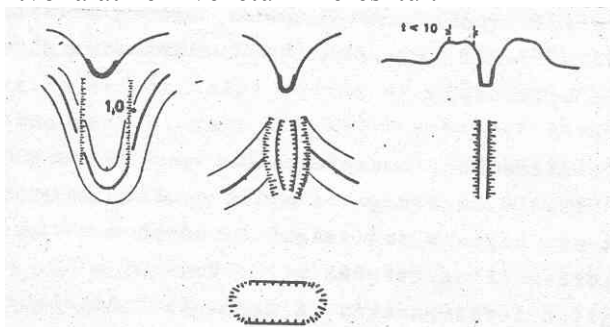
256. A szakadásokat, tereplépcsőket csak akkor tüntetjük fel, ha relatív magasságuk a 0,5m-t eléri vagy meghaladja. Az 1m-nél nagyobb magasságkülönbséget a mérés helyének megjelölésével együtt fel kell tüntetni a 46.pontban leírtak szerint a terepmunkán. A magasságot általában a legnagyobb magasságkülönbségű helyen mérjük és írjuk meg, hosszabb tereplépcső esetén több helyen.

Ezt a jelet alkalmazhatjuk az omladékok, suvadások és sziklás szakadékok felső szélein is. Ha a szakadás, tereplépcső lejtőalapja 10m-nél kisebb, egyforma hosszúságú, ha nagyobb, váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk. Ez esetben a hosszabb fogak nagysága feleljen meg a rézsű vízszintes vetülete nagyságának.

257. A jelet olyan, – gyakran fűvel benőtt – természetes vagy mesterséges eredetű lejtők ábrázolására alkalmazzuk, amelyeknek nincs élesen, egyértelműen látható, meghatározható törésvonaluk (koronavonaluk), de a környezet általános lejtési viszonyaitól eltérnek (horpadások, digó-gödrök, haloványok, stb.). Horhosokkal is kapcsolható, a horhos kezdetén ill. oldalában, a koronavonallal ábrázolt leszakadt rész fölött.

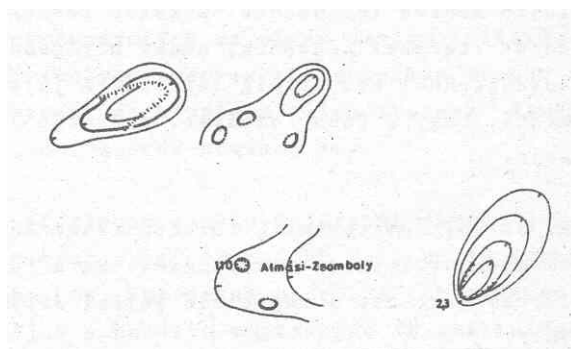
Ezt a jelet használjuk utak, csatornák, patakok, stb. mentén lévő olyan földhányások kifejezésére, amelyeknek megközelítőleg elmosódott töltés formájuk van. Relatív magasságukat a 46.pont szerint a terepmunkán megírjuk. Ha a töltés tengelyvonala 10m-nél közelebb van a vonalas létesítmény széléhez, a jelet csak egy oldalra, kifelé rajzoljuk.

A fogazott részen szintvonalat nem vezetünk keresztül.

Ha a hosszúságuk 1cm felett van, a vonalak egymás közötti távolsága 1mm-re növelhető.

258. A térképen mérve 10 mm^2 -nél kisebb töbröket (víznyelőket), dolinákat, karsztlyukakat (zsombolyokat) fejezzük ki ezzel a jellel. Ha nevük van, megírjuk. A zsombolyok mélységét is megírjuk 1m pontossággal. Karsztos vidéken a terület jellegét „KARSZT” megírással is kifejezzük az egyezményes jelek alkalmazása mellett. A jel legkisebb mérete hosszirányban 2mm lehet. Néhány példa a karszt-formák kifejezésére:

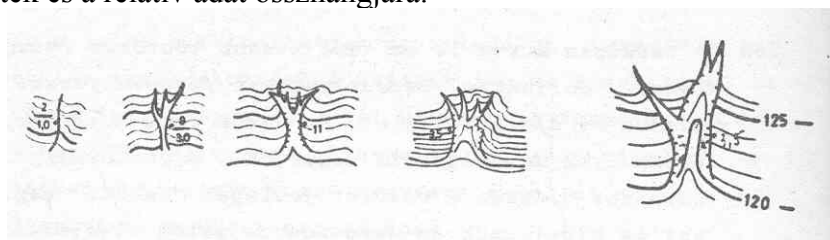

259. A vízmosásokat 3m-ig kissé vastagított, 0,2mm-es vonallal ábrázoljuk, és jellemző helyen megírjuk a szélességét és mélységét tört alakban. A mérés helyét barna ponttal jelöljük.

3-15 m-ig két vastagított vonallal rajzoljuk meg és hasonlóképpen megírjuk – 6m szélességig a két vonalat 0,6 mm-re rajzoljuk egymástól, nagyobb szélesség esetén mérethelyesen.

A 15m-től szélesebb vízmosásokat (horhosokat) valóságos kiterjedésüknek megfelelően, a falaik lejtőalapjától függő (egyforma, vagy váltakozó hosszúságú) fogazással ábrázoljuk. Relatív mélységüket megírjuk.

Ha a horhos talpa 40m-nél szélesebb, szintvonalakat is ábrázolunk benne, ügyelve a szintvonalérték és a relatív adat összhangjára.

260. A suvadások (csuszamlások) egyezményes jelével ábrázoljuk a lejtők azon szakaszát, ahol a felső talajréteg a lejtő mentén lecsúszott. A felső részükön általában szakadás (terasz) képződik, amely a régebbi, megállapodott suvadásoknál nem mindig látható. A jelet úgy kell alkalmazni, hogy a főbb formákat, a terület jellegét visszaadja.
261. Az omladék pontokkal kitöltött részének egyeznie kell az omladék vízszintes vetületével. Ha a felső részén tereplépcső van, azt a megfelelő jellel ábrázoljuk (256.sz. jel).
262. A jelet a meredek lejtőkön a mállás következtében lecsúszott kő- és kavics-omladék ábrázolására használjuk, a 261.sz. jelnél leírtak szerint.

- 263.-265. A meredek, csaknem függőleges sziklafalakat, sziklás szakadékokat ábrázoljuk ezzel a jellel. Relatív magasságukat megírjuk.
266. Ha a mállás következtében lecsúszott kövek nem az egész oldalt borítják be többé-kevésbé egyenletesen (262.sz. jel), hanem egy sávban összetorlódnak, ezt a jelet alkalmazzuk.
- 267.-268. A mesterséges halmok és gödrök egyezményes jelével azokat a kiemelkedő, vagy bemélyedő elemeket ábrázoljuk, amelyeket szintvonalakkal nem lehet kifejezni. Relatív magasságukat a 46.pont szerint megírjuk.
269. Kőgörgöttegnek tekintjük azokat az omladékokat, ahol nagy kövek halmozódnak fel. A nem sziklás környezetben lévő, kevésbé tájékoztató ún. „vándorköveket” és a lepusztulás után a puhább, különben homogén kőzetből kiváló kötömböket is a kőhalmaz egyezményes jelével ábrázoljuk.
270. Ezzel a jellel ábrázoljuk az olyan uralgó-jellegű, kimagasló szirteket, amelyek szerves kapcsolatban vannak az alattuk lévő kőzettel, és kiválóan tájékoztatnak. Ezzel jelöljük a védett, ún. kaptár-köveket is.
271. Barlangoknak általában csak a bejáratát ábrázoljuk. Földalatti részét csak akkor tüntetjük fel, ha az egyben pl. karszt-vidéken, ún. búvópatak medre. A terepmunkán tört alakban megírjuk a bejárat magasságát és szélességét, 0,5 m, valamint a barlang mélységét, 1 m pontossággal pl.:

$$\frac{3,5-2,0}{26} \quad / \frac{\text{magasság-szélesség}}{\text{mélység}} /$$

A jelet a barlang-bejárat természetbeni helyzetének megfelelően kell elfordítani. Ha nevezetes, nevét megírjuk, különben Bg. rövidítést kell alkalmazni.

- 272.-274. Az alappontok magassági adatain kívül a térképen megírjuk a domborzat jellemző pontjainak, valamint a síkraajz egyes, jól azonosítható helyeinek, jeleinek abszolút magasságát 0,1 m pontossággal. Törekedni kell arra, hogy ezek a magasságok a természetes talajszintre vonatkozzanak. Magassági pontként felhasználhatók a felújítandó térképen ábrázolt és a helyszínen megtalált sokszögpontok, ha van magasságuk.
- Azokat a domborzati tereppontokat, amelyek a környezetükből jelentősen kiemelkednek, amelyek jól tájékoztatnak, amelyekről a környék jól belátható, mint uralgó magassági pontokat nagyobb számokkal kell megírni és a terepmunkán alá kell húzni.

NÉVRAJZ

A. TERMINOLÓGIA

1. Földrajzi névnek nevezünk minden olyan nyelvi alakulatot, amelyet a földfelszín természetes (hegy, patak, sziget, stb.) vagy mesterséges (csatorna, út, dűlő, település, stb.) részleteinek azonosítására kisebb vagy nagyobb közösségek használnak.
Az igazgatási nevek, vagyis az államnevek (Magyar Népköztársaság stb.) az államrész nevek (Baranya megye stb.) és a település- vagy helységnevek (Alsóbélatelep stb.) a földrajzi neveknek külön csoportját alkotják. A földrajzi megjelölések elsősorban nem a földfelszín részleteinek azonosítására szolgálnak. Ezek lehetnek tulajdonnevek (Nemzeti Múzeum stb.) vagy elnevezések (Gellért fürdő, Puskin mozi stb.) vagy általános fogalmat jelölő köznevek (hegy, völgy, patak stb.).
2. Mind a földrajzi nevek, mind a földrajzi megjelölések lehetnek egytagúak vagy egyeleműek (azaz egyszerű szavak): Duna, Velence stb. és lehetnek többtagúak vagy többeleműek (azaz összetett szavak és több szóból álló alakulatok): Székesfehérvár, Dunántúl stb.
Tagnak vagy elemnek azokat az értelmes részeket nevezzük, amelyekre a földrajzi nevek és megjelölések felbonthatók, illetve amelyekből az összetett nevek és a több szóból álló alakulatok létrejönnek.
3. A több elemből (tagból) álló földrajzi neveknek és megjelöléseknek utolsó eleme gyakran egy földrajzi fogalmat jelölő főnév, úgynevezett földrajzi köznév. Ez lehet egyszerű szó is (domb, patak, völgy stb.) összetett szó is (dombvidék, fennsík, holtág, stb.).
4. A helyzetre (alsó, felső, külső, hátsó, elő, keleti, délkeleti stb.) nagyságra (nagy, öreg = nagy, kis stb.) időre (rég, ó, új stb.) formára (görbe, lapos, sima stb.) utaló melléknevet földrajzi nevek előtagjaként használva földrajzi jellegű jelzőnek nevezzük.

B. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

1. A térkép névrajza szerves kiegészítője a sík- és domborzatrajznak. Alapelve, hogy minden fontos elem megírandó, minden lényeges adat feltüntetendő anélkül, hogy a térképet felesleges írások terheljék. A sűrű síkra, tagolt domborzatú részekben csak a legfontosabb nevek írandók a térképre, és a kisebb jelentőségű számszerű adatok egy része el is hagyható. Azokon a térképrészekben azonban, ahol kevés tájékoztató terepelem van és a domborzatrajz nem sűrű, az egyértelmű azonosítás érdekében az aránylag jelentéktelen terepelemeket is meg kell írni, és a számszerű adatokat is mind fel kell tüntetni.
2. A térképen meg kell írni a települések, a tájak (területek), a domborzat és a vízrajz elemeinek nevét, tehát a földrajzi neveket, valamint különféle magyarázó adatokat. Ez utóbbiak lehetnek földrajzi megjelölések és számszerű adatok.

3. A térképre kerülő írások kiválasztásakor mind a területre vonatkozó különféle kiadványokat, (helységnévtárat, Földrajzinév-tár I., II. kötetét, vasúti- és autóbusz menetrendet, korábbi térképeket, földrajzi irodalmat, stb.) mind a helyi lakosság névhasználatát figyelembe kell venni.
4. A névrajzot helyesírási szempontból „A földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai” (Akadémiai Kiadó, Bp. 1965) alapján kell elkészíteni. A földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai a topográfiai térképek névrajza számára röviden az alábbiakban foglalhatók össze:

- I. Az egyelemű földrajzi neveket általában a tulajdonnevekre vonatkozó közismert szabályok szerint írjuk (Debrecen, Veszprém, Duna, Tisza, Mátra, Bakony, stb.).
- II. A két és többemű földrajzi nevek közül:

a/ egybeírjuk

az ország, föld utótagot tartalmazó ország és országrész neveket (Magyarország, Palócföld, stb.);

a nagytájneveket (Hegyalja, Kisalföld, Tiszántúl, stb.);

a település- és település-rész neveket (Budapest, Hódmezővásárhely, Vonyarcvashegy, Belváros, Viziváros, Ferencváros, Alsóbélatelep, stb., de Érd-Ófalu, Rákospalota-Újtelep, József Attila-telep, Baross Gábor telep stb.);

a közsői helyesírás szerint is egybeírt – földrajzi köznevet, és földrajzi jellegű jelzöt nem tartalmazó – összetett szavakat (Kőember, Hollófészek, Gombakelés, stb.);

a földrajzi névvé vált tulajdonságjelző és számjelzős kapcsolatokat (Szárzafarkas, Széplány, Kétebény, Háromszázgarádics, stb.);

a földrajzi névvé vált mondatértékű kifejezéseket vagy mondatrészleteket (Nekaszáld, Mitnyögsz, stb.).

b/ kötőjellel kapcsoljuk

a nem utca jelentésű földrajzi köznevet az előtte álló taghoz (Arany-patak, Szabadság-hegy, Holdvilág-árok, Öreg-hegy, Velencei-tó, Széchenyi-hegy, János-dűlő, Csepel-sziget, Dosnya-nyerges, Ispánveszi-dűlő, Miklós deák-völgy, Pástra járó-dűlő, stb.);

az egy közsőzből és egy ez után álló tulajdonnévből létrejött alakulatokat (Holt-Tisza, Mosoni-Duna, Apró-Bét, stb.);

a kötőjellel írt kételemű földrajzi nevekhez járuló előtagot, vagy földrajzi köznévi utótagot (Rohonci-Arany-patak, Belső-János-dűlő, Alcsi-Holt-Tisza, Arany-patak-völgy, Holt-Tisza-csatorna, János-dűlő-oldalas, Holt-Tisza-berek, stb.);

a földrajzi jellegű jelzöt az utána álló taghoz (Kiss Villám, Alsó-Ördög küllője, stb.);

az együtt használt földrajzi neveket (Kál-Kápolna/vasútállomás), Borsod-Abaúj-Zemplén /megye/ stb.).

c/ különírjuk

a több köznévből alakuló államnevek elemeit, kivéve a kötőjellel írt, eredetileg nem államot jelölő földrajzi neveket tartalmazókat (Magyar Népköztársaság, Csehszlovák Szocialista Köztársaság, stb.);

a megye nevekben a megye szót az előtte álló elemtől (Baranya megye, Hajdú-Bihar megye, stb.);

a jelölt tárgyas, jelölt határozós, jelölt birtokos jelzős és a névutós szerkezeteket (Kevese érő, Székre járó, Balra dülő, Ördög küllője, Urak asztala, Duna mente, Rétek alatt, Hegy felé, Körös ere mellett, stb.);

a földrajzi közneveket nem tartalmazó, egyediesítő jelzővel ellátott megjelölések tagjait (Zsibói őrház, Porpáci községi rét, stb.);

a számjegyek előtt és után álló szavakat (6.tábla, Kömörői III.forduló, Alszezi 4. tábla, stb.).

Ha a földrajzi jellegű jelző nem megelőz, hanem követ egy földrajzi nevet, akkor a földrajzi jellegű jelzőt kisbetűvel kezdve a névtől különírjuk: Réti-földek alsó, Hosszú-dülő középső stb.;

az intézményneveket és gazdasági földrajzi körzetneveket alkotó tagokat (Széchenyi Könyvtár, Új Élet TSz, Császártöltési Á.G., stb.) de Közép-Dunántúli Iparvidék, stb.);

az utcák és a hidak nevében az út, utca, tér, híd stb. jelentésű vagy értékű földrajzi köznevet (Üllői út, Petőfi utca, Marx tér, Haris köz, Mártírok útja, Szabadság sugárút, Ady Endre utca, Felső Sas utca, Bécsi kapu tér, Mátyás-hegyi Út, Anjou bástya, Irhás árok, Margit híd, Élmunkás híd, Újpesti híd, stb.

- III. A háromnál több elemből álló földrajzi neveket a név helyes tagolása érdekében értelemszerűen összevonjuk, úgy hogy az alakulat három (esetleg több) tömbből álljon (Kutas-ér-parti-Alsó-csatorna helyett Kutaséparti-Alsó-csatorna, Háromelemű neveket a fenti módon tömbösíteni nem szabad:

Kutas-ér-part (és nem Kutasér-part).

- IV. Nagykötőjelet használunk két vagy több eredetileg önálló földrajzi név – többnyire valamitől valameddig viszont kifejező – kapcsolatának érzékeltetésére (Duna-Tisza köze, Somogy-Tolnai dombvidék, Vargazug-Keresztér-Tengerzugi-mellékcsatorna, stb.).

- V. A településneveket a mindenkori hivatalos helységnévtár és a földrajzi nevek helyesírására vonatkozó szabályok alapján írjuk. A helységnévtár írásmódja a város- és községneveket, valamint a kiemelt településrész neveket illetően minden vonatkozásban megtartandó. (A helységnévtár a város- és községneveket csupa nagybetűvel, a kiemelt településrész neveket vastag betűkkel írja.)

A településrész neveket a Földrajzinév-tár valamint a Földrajzi nevek és megjelölések írásainak szabályai szerint kell megírni. Ennek értelmében a rendezett, utcás településrészek nevét általában egybeírjuk (pl.: Alsóbélatelep, Nádaskastély, Honvédüdülőtelep, stb., de: Érd-Ófalu, József Attila-telep, stb. A rendezetlen, nem utcás településrészek, egyes házak, tanyák, majorok, puszták, telepek stb.) nevét a közzavak helyesírásával megegyező módon írjuk: a többelemű, tulajdonnévi tagot tartalmazó neveket kötőjellel kapcsoljuk (pl.: Gubik-tanya, Horváth-puszta, Buda-hát-tanya stb.) a csak köznévi tagokat tartalmazó neveket különírjuk (pl.: Alsó tanya, Sánc tanya, Zsibói őrház, Vén kakas tanya, stb.).

5. A különféle kiadványok névrajzi adatait csak kellő kritika után szabad a térképen feltüntetni. Pl.: a menetrendek csak a pályaudvarok, állomások és megállóknak nevének (és nem a településnevek helyesírásának) megállapításához használendő segédletek. A menetrendek írásmódja (helyesírás) csak akkor követendő, ha a földrajzinév-írás szabályaival megegyezik.

6. A földrajzinév-bizottság által közreadott Földrajzinév-tár köteteiben előforduló nevek hivatalosnak tekintendők és a térképen változtatás nélkül tüntetendők fel.
7. A földmérési alaptérképek neveit a terepen ellenőrizni kell. A földmérési alaptérképen szereplő, de a helyi lakosság által ma már nem ismert neveket a térképen nem szabad feltüntetni.
8. A térképen a helyi lakosság által használt neveket kell megírni. Adatközlőnek a területet jól ismerő, lehetőleg helybeli születésű lakosokat kell felkérni.
9. A neveket sem kiegészíteni, sem megcsonkítani nem szabad. Az un. névtest minden körülmények között megőrzendő. Tehát az olyan földrajzi neveket, amelyekhez nem tartozik földrajzi köznévi (pl.: dűlő, szántó, oldal, hegy, stb.) magyarázó szándékkal, önkényesen földrajzi köznévi ellátást tilos. (Pl.: Baksa, nem Baksa-dűlő; Csepe, nem Csepe-oldal; Rét feletti, nem Rét feletti-dűlő, stb.) Hasonlóképpen kerülendő a túl hosszúnak ítélt név önkényes megkurtítása.
10. A helyi lakosság által használt földrajzi neveket akkor is fel kell tüntetni a térképen, ha a nevek olyan tájszavakból állnak, amelyeket a felmérő esetleg nem ismer. (Pl.: Szelencés-mál, Csetres-csikur, stb.) Az ilyen tájszavakat minden változtatás nélkül kell a térképre írni. A csak tájszóval ejtett, de köznyelvi szavakat tartalmazó földrajzi nevek jelentős részét irodalmi nyelvi (köznyelvi) alakban írjuk meg. Ezt az átírást mindig elvégezzük, ha a térképre írandó név köznyelvtől való eltérését a terepi helyszín nyelvjárására általánosan jellemző hangtani jelenség, illetve jelenségek (ö-zés, i-zés, l-kihagyás, l-ezés, stb.) okozzák. (Pl.: högy = hegy, mihis = méhes, szíp = szép, ódal = oldal, góla = gölya, stb.)

Megtartjuk a kiejtés szerinti írásmódot (tehát nem alkalmazunk irodalmi-, nyelvi-, köznyelvi-alakra való átírást), amikor a köznyelvvvel szembeni hangtani eltéréseket a terepi helyszín nyelvjárására általánosan nem jellemző jelenség, illetve jelenségek és szórványos hangtani változások okozzák. Pl.: Lapta-rét /nem Labda-rét/, Kalán-völgy /nem Kanál-völgy/ stb.

A közismert földrajzi közneveket (pl.: dűlő, szántó, hegy, völgy, patak, stb.) mindig irodalmi nyelvi (köznyelvi) alakban írjuk a térképre.

Olyan esetekben, amikor a köznyelv több szót ismer ugyanarra a fogalomra (pl.: rekettye, rakottya, stb.) vagy amikor egy fogalomnak még nincs kialakult köznyelvi formája (pl.: selymék, semlyék, semlyén, sömlyék, sömlyén, stb.) akkor a helyi lakosság által használt alakot írjuk a térképre.

11. A térképre nem topográfus által adott, sem történelmi kutatás alapján konstruált, esetleg rekonstruált nevek nem kerülhetnek (pl.: Kötény-halom, nem Kötöny-halom). A helyi lakosság által használt nevek csak a tájszavakra vonatkozó utasítás (ld. B/10.pont) alapján módosíthatók. Egyébként a felmérő köteles az általa hallott nevet változtatás nélkül leírni.
12. A térképre kerülő családneveket, ha azok történelmi, akkor az Új magyar lexikon, ha maiak, akkor az Új magyar lexikon, ha maiak, akkor a személyi igazolvány vagy más hitelt érdemlő forrás alapján kell feltüntetni. A családnevek írásakor tehát az esetleges táji kiejtést figyelmen kívül hagyjuk.

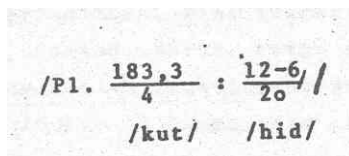
13. A durva, trágár neveket vagy hagyjuk el a térképről, vagy változatlanul írjuk le, de az eredeti nevet nem változtatjuk meg.
14. A nemzetiségi (német, szlovák, román, stb.) nevek Magyarország határán belül vagy fonetikusán, a magyar hangjelölés szabályai szerint írandók (pl.: Szoneperk, nem Sonnenberg; Dogolescsije, nem Dolgolescije, stb.) vagy elhagyandók. A nemzetiségi nevek egyszerű tükörfordítását adni, vagy önkényesen nevet alkotni nem szabad. Természetesen, ha az adott objektumnak a helyi lakosság használatában elfogadott magyar neve is van, akkor azt kell feltüntetni. Ilyenkor nemzetiségi nevet második névként lehet megírni.
15. A bonyolult szerkezetű, hosszú, ragozott, vagy névutós körülírásos helymeghatározások lehetőleg kerülendők (pl.: Első allén felüli-dűlő, Tabi utca keleti, stb.).
16. Ha egy meghatározott területre vonatkozóan több név fordul elő és helyhiány miatt mindegyik nem tüntethető fel, akkor a legjellemzőbbet vagy a legjellemzőbbeket kell az egész területre vonatkoztatva megírni.
17. Az alaprajzban ábrázolt térképelemek magyarázó írásait, ha elegendő hely áll rendelkezésre, teljesen ki lehet írni. Ha ez nem lehetséges, akkor a rövidítések jegyzéke szerint meghatározott rövidítést kell alkalmazni.
A meghatározott alakú egyezményes jelek mellett alkalmazott rövidítés a jelek kiegészítő része. Tehát, ha egy tereptárgyat egyezményes jellel, tulajdonnév nélkül ábrázolunk, akkor a jel mellé általában rövidítést kell tenni.
Egyezményes jeleket rövidítés nélkül csak akkor alkalmazhatunk, ha az illető tereptárgy magával a jellel, kétséget kizáró módon, egyértelműen kifejezhető. Az ilyen esetben mégis alkalmazott rövidítés a tereptárgy fontosságának kiemelésére szolgál.
A rövid földrajzi közneveket teljesen ki kell írni (fok, fő, tag, stb.). A gyakori földrajzi jellegű jelzők (pl.: Nagy-, Kis-, Alsó, stb.) rövidítése megengedett.

C. A TÉRKÉPRE KERÜLŐ ÍRÁSOK ELHELYEZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az írásokat a térképen úgy helyezzük el, hogy azok kapcsolata a vonatkozó tereptárggyal egyértelmű legyen. Ettől eltérni csak indokolt esetben és kivételesen szabad.

A megírások elhelyezésekor a következőkre kell figyelni:

1. Települések, épületek és más építmények, csúcsok, kis természetes és mesterséges tavak neveit, a jelek magyarázó megírását, a háromszögelési pontok sorszámát, a km-kövek és oszlopok számát, az abszolút és relatív magassági adatokat, stb. (a szintvonalak megírásának kivételével) nyugat-keleti irányban, lehetőleg a megírandó tereptárgy közepétől jobbra helyezzük el. Amennyiben nincs elegendő hely, a megírást elhelyezhetjük a tereptárgy alatt, a tereptárgy fölött, illetőleg attól balra. Ez a pontszerű jelek íráselhelyezésének általános szabálya. Ha a tereptárgynak neve (sorszám) és más tájékoztató adata is van, akkor a nevét (sorszámot) a tereptárgytól balra, a másféle tájékoztató adatot a tereptárgytól jobbra helyezzük el. (Pl.: 67-3001 122,3).

2. Vonalas terepelemek és létesítmények (pl.: patakok, utak, átkelések, gázlok stb.) nevét a tengelyvonalba vagy azzal párhuzamosan a vonatkozó objektum mellé írjuk. Utak, nyiladékok szélességi, burkolati adatait mindig a tengely vonalban helyezzük el úgy, hogy az írás a déli vagy a keleti oldal felől legyen olvasható.
3. A növényzet adatait nyugat-keleti irányban a vonatkozó területen belül, középen írjuk meg.
4. A térképre ívelten írt nevek egyszer, de legfeljebb kétszer hajlíthatók. Ez utóbbi esetben csak enyhe ívű S-alakban.
5. A szórt (széthúzott, ritkított) írások elhelyezésekor ügyelni kell arra, hogy az egyes betűk közötti távolság – a környezettől függően – ne legyen nagyobb, mint a szórt név nagybetűjének három-ötszörös magassága.
A területre vonatkozó szórt írásokat úgy kell elhelyezni, hogy a terület határától az első és az utolsó szórt betű legalább kétszer akkora távolságra legyen, mint a szórt név betűi egymástól. Ha egy név betűit olyan nagy területen kell széthúzni, hogy a szórástávolság a megengedettnél nagyobb lenne, akkor a nevet kétszer, vagy többször – az egész területnek megfelelő betűnagysággal – kell megírni.

D. TELEPÜLÉSEK

1. A térképen megírjuk

- a városok, községek, lakótelepek és az egyéb rendezett, utcás települések és tanyaközpontok, valamint
- az úgynevezett külterületi lakóhelyek: tanyabokrok, tanyacsoportok, egyes tanyák, puszták, majorok, ipari és gazdasági üzemek és telepek, állami gazdaságok és termelőszövetkezetek, stb. nevét az alábbi szabályok szerint:

a/ A városok és községek nevét a mindenkori hivatalos helységnévtár alapján írjuk meg. A helységnévtártól eltérő város, vagy községnevet csak abban az esetben szabad feltüntetni, ha a névváltozásra minisztertanácsi rendelet van és az a Magyar Közlönyben megjelent.

A helységnévtár írásmódja csak az államigazgatási hatáskörbe tartozó nevekre (ország, főváros, megye-, megyei város- és nagyközségkörnyék-, város-, nagyközség- és községnevek), valamint a helységnévtárban vastag betűvel szedett településnevekre vonatkozóan kötelező érvényű. A helységnévtár egyéb településneveinek (pl.: a külterületi lakóhelyek neveinek) írásmódja (helyesírása) csak akkor követendő, ha a földrajzinév-írás szabályaival megegyezik.

- b/ A települések megírására használható írásfajtákat egyrészt a település államigazgatási jogállása, másrészt a lakosság száma szabja meg. A megyeszékhelyet, 50 000 lakosnál kisebb város esetében is H 20 N típusal írjuk meg, de ha lakosainak száma több 100 000-nél, akkor H 24 N típusal használunk.
A környékközpontot, 20 000-nél kevesebb lakosú várost, IG 20 N típusal írjuk meg, de ha a város lakosainak száma 50 000-nél több, akkor a H 20 N típusal használjuk.
- c/ A város- és községnevek írásakor a vastag (H, IG, fT) betűtípusok az államigazgatási hatáskör kifejezésére szolgálnak, ezért ezek a típusok egy település határán belül csak egyszer alkalmazhatók.
- d/ A tanács székházát (ahol többféle van, mindegyiket) minden településben (még a KKT-községekben is) a megfelelő rövidítéssel meg kell jelölni.
2. a/ Városok nevének írásához az IG, vagy H típusokból csak nagybetűket használunk. A betűtípust és betűnagyságot a város összlétszám határozza meg. Ezt az adatot a mindenkor legújabb kiadású helységnévtárból vesszük át, de az esetleges durva elírások kiküszöbölése céljából a helyi tanácsnál ellenőrizzük.
- b/ A városok belső területeinek, egybeépült részeinek nevét csupa nagybetűvel, csak T típusal írhatjuk meg. (Kisebb, belső városrész megírásának nagyságát a városrész lakosainak hozzávetőleges számához igazíthatjuk.)
- c/ A városok olyan részét, mely a várossal nem épült össze, a várostól távolabb fekszik, – akár városi, akár falusi jellegű – az ott élő lakosok számának megfelelő betűnagysággal, túírással, csupa nagybetűvel (TN típusal) írjuk meg.
3. a/ A községek nevének betűtípusát és betűnagyságát a község összlakosságának száma határozza meg. Ezt az adatot a helységnévtárból vesszük, de az esetleges durva elírások kiküszöbölése céljából a helyi tanácsnál ellenőrizzük. A községes nevének írásához IG, vagy fT betűtípust használunk.
- b/ A községek belső területeiben, az egybeépült részek nevét csak T típusal írhatjuk meg, a község neve számára meghatározott betűtípus és betűnagyság „második név” jelzése szerint. A kisebb belső községrészek neveinek betűnagyságát, a rész lakosainak hozzávetőleges számához igazítjuk.
- c/ Ha a község környékközpont, a belső községrészek nevét akkor is az egész község lakosainak megfelelő „második név” nagysággal kell megírni.
- d/ A községek olyan részét, amely a község magjával nem épült össze, vagy a községtől távolabb fekszik – akár városi, akár falusi jellegű – a községrészben lakók számának megfelelő betűnagysággal, túírással (T. típusal) írjuk meg.
4. Szétszórt településekből, tanyacsoportokból, tanyabokrokból álló községek nevének betűtípusát és betűnagyságát is a község összlakosságának száma alapján határozzuk meg. A község több részének nevét a 3. d/ pont szerint írjuk meg.

5. a/ Az egy tömbből álló település nevét a pontszerű jelek íráselhelyezésének általános szabályai szerint kell megírni.

b/ Az egybeépült, vagy egymáshoz közelfekvő településrészek közös nevét, amellé a település mellé írjuk, amelyekben a tanácsház van.

c/ Ha két vagy több települést igazgatásilag új néven egyesítettek és az egyesített települések közelségük folytán egy település benyomását keltik, az új település nevét úgy helyezzük el, hogy a név a két településrészt egybefogja. Ha ez nem lehetséges, akkor a nevet a nagyobb rész mellé vagy a tanácsházát magába foglaló rész mellé helyezzük.

Az egyes településrészek régi nevét a városok és községek részei nevének megírására vonatkozó szabályok szerint írjuk meg (2.b, c. és 3.b, c. pontok).

d/ Szétszórt települések esetében a község nevét a tanácsházat is magába foglaló mag mellett helyezzük el.

e/ Névváltozás esetén a régi nevet, ha az még él a helyi lakosság használatában, az új név alatt, 1/3-dal kisebb nagyságban, zárójelben tüntetjük fel.

f/ A települések nevét lehetőleg egy sorba írjuk. Ha kivételesen hosszú neveknél ez nem lehetséges, akkor az értelmileg összetartozó elemeket nem szabad elválasztani egymástól. Pl.: Balaton-szentgyörgy; Református-kovácsháza.

6. a/ Ha a település két vagy több szelvényre esik, akkor a nevét az összes feltüntetendő adatokkal együtt, azon a szelvényen írjuk meg, amelyen a tanácsháza van. Ha csak tanácsi kirendeltség van, vagy az sincs a településben, akkor a település nevét azon a szelvényen írjuk meg, ahol a beépített terület nagyobb hányada helyezkedik el. (Tanácsi kirendeltséget nem kell megírni.) A többi szelvényen csak a keretmezőben írjuk meg a település nevét (széthúzva a település terjedelmének megfelelően).

b/ A (.....része) megírást csak akkor tüntetjük fel, ha a település más települések közé beékelve fekszik, és a térképen nem állapítható meg hovatartozása. (T7 írástípust használunk zárójelben a település neve alatt. A város nevét itt is csupa nagybetűvel írjuk.) Az utcaneveket a helyi tanács jegyzéke alapján, a „Földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai” című kiadvány vonatkozó pontjainak figyelembevételével kell megírni.

7. A település neve alatt fel kell tüntetni:

a/ az államigazgatási hatáskört jelző rövidítést:

Fővárosi Tanács	FT
Fővárosi Kerületek Tanácsa	FKT
Megyei Tanács	MT
Megyei Város Tanácsa	MVT
Városi Tanács	VT
Városkörnyék Központ	VKK
Nagyközségkörnyék-Központ	NKKK
Nagyközségi Tanács	NKT

Nagyközségi Közös Tanács	NKKT (ha a nagyközségnek társközsége van)
Községi Tanács	KT
Községi Közös Tanács	KKT (ha a községnek társközsége van)

A VKK ill. NKKK megírást csak a központ neve alatt alkalmazzuk.

Példák:

BUDAPEST	PÉCS	KŐSZEG	SZENTENDRE
FT MT VKK	MT MVT VKK	VT VKK	VT VKK

HATVAN	Nagykökényes	Biatorbágy
VT VKK	(KKT Heréd)	NKT

RÉTSÁG
NKT NKKK

Siklós	Harkány	Perbál	Szendrő
NKKT	(NKKT /Siklós/)	KT	KKT

Galvács
(KKT Szendrő)

A község közös tanácshoz és a nagyközségi közös tanácshoz tartozó községek neve alatt zárójelben feltüntetjük a tanács helyét, T7 vagy T7N típusú betűkkel.

b/ Ha egy településen belül a vízellátást artézikutat biztosítják, a belterületen a jelentősebb kutakat rövidítés nélkül ábrázoljuk, és a település neve alatt „Art.” megírást helyezünk el.

c/ A községnév alatt a megírásokat és a rövidítéseket az alábbi sorrendben kell elhelyezni:

Gyüre
KT Art. (IG.14)

(A település betűtípusát a terepmunkán fel kell tüntetni.)

8. a/ A városok és községek határán belül a külterületi lakott helyek: egyedül álló lakóházak, tanyák, puszták, majorok, tanyacsoportok, tanyabokrok, szállások, aknák, bányarészek, várak, kastélyok, stb. nevét – ha tartalmazza – mindig a legújabb kiadású helységnévtár vagy a Földrajzinév-tár alapján határozzuk meg. A helységnévtár írásmódját azonban csak akkor követjük, ha az nem ellenkezik a földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályaiban meghatározott helyes formákkal. E nevek írásához dH betűtípust használunk.

b/ Ha valamely külterületi lakotthelynek a helységnévtárban van a Földrajzinév-tárban talált nevén kívül, a helyi használatban más élő neve is van, akkor azt a hivatalos név alatt, második névként, zárójelben tüntetjük fel (dH6 betűtípussal).

c/ A helységnévtárban és a Földrajzinév-tár II-ben nem szereplő lakotthelyek nevét, a helyi lakosság többsége által használt alakban, – a tájnyelvre, illetve a földrajzi nevek írására vonatkozó szabályok betartásával – írjuk a térképre.

9. a/ A gazdaság nevét a lakotthely hivatalos vagy általánosan ismert régi neve alatt helyezzük el. Az állami gazdaság központját dH10, a nagyobb gazdasági egységeket (üzemegység, kerület, stb.) valamint a tsz-központot és nagyobb üzemegységeit dH8 típusú betűkkel írjuk, és csak ezekben az esetekben használjuk a gazdaságok teljes, üzemi nevét. A kisebb, egy-két épületből álló gazdasági egységet, a lakotthely neve alatt csak Á.g. vagy Tsz írással jelöljük.

b/ Az állami gazdaságok vagy tsz-ek által épített új, még névtelen nagy telepeket a gazdaság teljes hivatalos nevével írjuk meg.

c/ Az állami gazdaságok vagy tsz-ek birtokába tartozó azon tanyákat, amelyek csak lakóházak, és ott nem folyik semmilyen gazdasági munka, a helyi lakosság által használt tanyanévvel írjuk meg és nem tüntetjük fel az Á.g.-ot, vagy a Tsz-t.

d/ Mindazon helyeken, ahol valamilyen gazdasági tevékenység folyik – ahol tehát a gazdaság nevét vagy rövidítését kiírjuk – mindig fel kell tüntetni a gazdasági ág megnevezését is (ha nem szerepel már magában a névben).

A gazdasági tevékenység jelentőségét kifejezhetjük a használt megjelölési formával. Pl.: Stp., vagy Sertéstelep.

e/ Az állami gazdaságok és tsz-ek nagyobb kiterjedésű központját (ahol az irodák, magtárak, műhelyek, stb. vannak) a belterületen is megírjuk. Hely hiányában rövidítéssel, dH6 betűkkel. (pl.: Tsz-közp.)

f/ Példák az állami gazdaságok, tsz-ek és külterületi lakóhelyek nevének írására:

Új, még névtelen gazdaság:

Füzesi Á.G. III.ker.

Füzesi Á.G. Stp.

Béke Tsz Tehenészet

Tsz raktár

Art

A gazdasági telepnek már van neve:

Pusztapó

Hanyi-pusztá

FÜZESI Á.G. Központ

Füzesi Á.G. II.ker.

Buda-hát tanya

Kis-Sári-major

Tsz sertéstelep

Tsz Juh.

Nincs jelentős gazdasági tevékenység:

Zöld mjr.

Vén kakas tny.

Rékasi ház

Á.g.

Á.g.

Tsz

Garincs-tny.

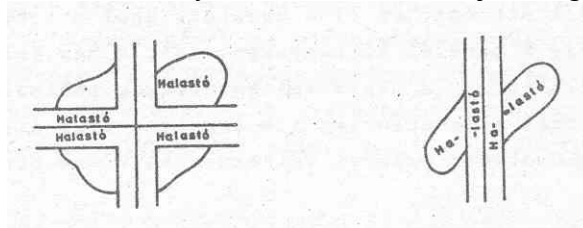
Tsz rakt.

10. A vasútállomások, megállók, rakodók, hajóállomások, kikötők, stb. nevét a hivatalos menetrend szerint, a helyesírási szabályok betartásával kell megírni. Ha közvetlenül a település mellett vagy a településen belül fekszenek és nevük azonos a település nevével, akkor a megfelelő rövidítést helyezzük csak el a megfelelő épület jele mellé. Ha a

felsoroltak településen kívül vannak, akkor a tanyamegírásokkal azonos betűtípussal és nagysággal írjuk meg.

E. VIZEK

1. A térképen megírjuk a folyók, patakok, csatornák, természetes és mesterséges tavak nevét és adatait.
2. A folyók, patakok, csatornák nevét a vízfolyás mentén írjuk meg úgy, hogy az írás a vízvonallal mellett lévő tereptárgyakat ne takarja. Megfelelő szélességű vízvonallal esetében az írást a vízfelületen kell elhelyezni a két part felezővonalában. A térképszelvényen átfutó folyóvizek nevét a szelvény széle közelében, esetleg közepén kell megírni. Két folyó találkozásánál a jelentősebbet azzal fejezzük ki, hogy nevét az összefolyás után megírjuk. A folyóvizek szélességi és mélységi adatait, ha azok a vízfelületen elhelyezhetők, a víz sodorvonalára merőlegesen írjuk meg, egyébként a vízvonallal mellett, nyugat-keleti irányban.
3. A tavak nevét úgy írjuk meg, hogy az írás a vonatkozó vízfelületet átfogja. A nevet lehetőleg nyugat-keleti irányban, esetleg a tó hossz tengelyében helyezük el. Ha az írás a vízfelületen nem fér el, akkor a pontszerű jelekre vonatkozó általános íráselhelyezési szabályt alkalmazzuk.
A településeken belül lévő jelentéktelen – rajzi ábrázolásban 1 cm²-nél kisebb – természetes és mesterséges tavakat nem írjuk meg.
A több térképszelvényre eső tó (pl.: a Balaton, a Fertő, a Velencei tó stb.) nevét csak azon vagy azokon a szelvényeken írjuk meg, amelyek a tó jelentőségének megfelelő betűnagysággal – az alkalmazható legkisebb térközzel – a név még elhelyezhető. Ha a név a térképszelvényre eső tórészletbe így nem illeszthető, akkor csupán a keretben írjuk meg. Ha a két, esetleg több térképszelvényre eső tó neve az egyik szelvényen sem fér el, akkor a nevet az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.

4. Vízfolyások, csatornák, tavak, stb. neveit általában a Földrajzinév-bizottság által közreadott Földrajzinév-tár kötetei alapján kell feltüntetni. Ha a közhasználatú (népi) név a vízügyi szervek hivatalos elnevezésétől eltér és van elég hely, akkor a vízügyi elnevezés után a népi nevet zárójelben kell közölni. Pl.: XV. Főcsatorna (Kerek-ér).

F. TERÜLETEK

1. A szigetek, félszigetek, nagyobb dűlők, erdők, szőlők, rétek, legelők, stb. nevét meg kell írni a térképen.

2. A területneveket úgy kell elhelyezni, hogy az írások végigérjék a vonatkozó területeket. Ezért a nevek betűit szórta (széthúzza, ritkítottn) is elhelyezhetjük. A területneveket elsősorban nyugat-keleti irányban, a terület közepén kell megírni. A hosszan elnyúló területek nevét hossz tengelyük mentén a szabálytalan alakú, elnyúlt területek nevét – a terület alakjához igazítva – hajlítva kell elhelyezni. A több térképszelvényre kiterjedő nagy folyami szigetek (pl.: a Szentendrei-sziget, a Csepel-sziget, stb.) és a nagy tájegységek (pl.: az Alföld, a Dunántúl, stb.) nevét a térképen nem tüntetjük fel.
3. A dűlők, rétek, stb. ma is élő régi elnevezéseit – helyszíni ellenőrzés után – általában mind fel kell venni. Csak ott hagyjuk el a neveket, ahol a síkraajz sűrűsége, vagy a terület kicsinyisége miatt a név felvétele nem célszerű. A nagyüzemi gazdaságok táblaszámaait – tekintettel azok aránylag kis területére és a számozásban bekövetkező gyakori változásokra – nem tüntetjük fel.
4. A két, esetleg több térképszelvényre eső kisebb sziget, félsziget nevét csak azon vagy azokon a szelvényeken írjuk meg, amelyeken a sziget vagy félsziget jelentőségének megfelelő betűnagysággal – az alkalmazható legkisebb térközzel – a név még elhelyezhető, a sziget, illetve félsziget területén vagy mellette a víztükrről.
5. Ha a két, esetleg több térképszelvényre eső kisebb sziget, félsziget neve az egyik szelvényen sem fér el, akkor a nevet az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
6. A több térképszelvényre eső kisebb erdők, dűlők, stb. nevét az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül, és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
7. Ha az adott térképszelvények valamelyikére az előzőekben (az F15 és az F16 pontban) említett térképelemeknek csak olyan kis része esné, hogy megírása nem lenne célszerű (1-2 betű férne csak el) akkor a nevet csupán a keretben helyezzük el.

G. DOMBORZAT

1. A fontos, jellemző és jól tájékoztató domborzati elemek (kúpok, nyergek, hágók, gerinc- és völgyvonalak, uralgó pontok, stb.) nevét a térképen meg kell írni. A nagyobb kiterjedésű, erdővel borított helységeken a névrajz teljességének és pontosságának különösen nagy a jelentősége. A tájékozódást elősegítő és megkönnyítő neveket – az elnevezés helyességének és hovatartozóságának alapos ellenőrzése után – mind meg kell írni.
2. A domborzati nevek megírásakor elsősorban a Földrajzinév-bizottság által a Földrajzinév-tár kötetében közreadott hivatalos elnevezések az irányadók.
3. A domborzati elemek nevét úgy helyezzük el a térképen, hogy a megírt domborzat egész kiterjedését megmutassa. A völgyek, gerincek nevét a vonatkozó hegyidomra kiterjedően helyezzük el, tehát szükség esetén ezeket a neveket az idom ívét követve – hajlítva is megírhatjuk.

A nevek jelentésének és elhelyezésének egymással összhangban kell lennie. Pl.: „verő” csak déli (napos) oldalra kerülhet.

4. A több térképszelvényre kiterjedő hegységek (pl.: a Bakony, a Börzsöny, a Mátra, a Bükk, stb.) nevét a térképen nem tüntetjük fel.
5. A több térképszelvényre eső hegyhátak, gerinc- s völgyvonalak nevét az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül, és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
6. Az olyan neveket, amelyekben domborzatra utaló földrajzi köznévi szerepel (pl.: Hosszú-oldal, Kecske-bérc, stb.) és a térképi ábrázolásban a vonatkozó forma akár elmosódva is, de felismerhető, domborzati (D) írástípussal kell megírni.
7. Azokat a domborzatra utaló, földrajzi köznevet tartalmazó neveket, amelyekről egyértelműen megállapítható, hogy nem domborzati formára vonatkoznak (pl.: síkvidéki szőlőterületen: szőlőhegy) területírással (sG) kell megírni.
8. Ha valamely domborzati vagy területnév jelkölcsilag meghatározott nagyságú írása szórtan nehezen lenne olvasható, akkor a betűk jelkölcs szerint alkalmazandó nagyságát egy, esetleg két fokozattal meg kell emelni.
9. Az 1:10 00 méretarányú térképek névrajzához a domborzatra, a vízrajzra és területekre vonatkozó megírások nagyságát az alanti táblázatban megállapított általános irányelvek szerint kell kiválasztani.

Betűfaj és nagyság	Vizek
fk 20 N	Nagy tavak. Pl.: BALATON
fk 16 N	Tavak. Pl: VELENCEI TÓ, KISKŐREI VÍZTÁROLOÓ
D 24 N	500 km-nél hosszabb hajózható folyók. Pl: DUNA
D 20 N	200-500-ig hajózható folyók. Pl: TISZA
D 16 N	100-200-ig hajózható folyók. Pl: DRÁVA
D 12 N	100 km-nél rövidebb hajózható folyók, csatornák. Pl.: KŐRÖS, valamint 100 km-nél hosszabb, de csak időnként hajózható folyók, csatornák, pl: SIÓ
D 10 N	100 km-nél rövidebb időnként hajózható folyók, csatornák. Pl.: MAROS
D 10	20 km-en felüli folyók, patakok, csatornák 201-300 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak
D 8	10-20 km hosszú folyók, csatornák, patakok 101-200 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak
D 6	5-10 km hosszú patakok, csatornák 4-100 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak

SD6	5 km-nél rövidebb patakok, csatornák 4 cm ² -nél kisebb tavak, mocsarak
-----	---

Betűfajta és nagyság	Területek
sG20 N	2001-3000 cm ²
sG16 N	1001-2000 cm ²
sG12 N	501-1000 cm ²
sG10 N	301-500 cm ²
sG9 N	201-300 cm ²
sG8 N	81-200 cm ²
sG7 N	5-80 cm ²

kiterjedésű területek és növényzettakarók

Betűfajta és nagyság	Domborzat
D 16 N	2001-3000 cm ² felüli kiterjedésű hegységek
D 14 N	1001-2000 cm ² felüli kiterjedésű hegységek
D 12 N	501-1000 cm ² felüli kiterjedésű hegységek
D 10 N	500 cm ² alatti felüli kiterjedésű hegységek
D 8 N	20 cm-nél hosszabb völgyek és hegyhátak
D 8	Jelentősebb kúpok, csúcsok, nyergek, szorosok stb., valamint 10-20 cm hosszú völgyek és hegyhátak.
D 6	Kúpok, csúcsok, halmok, nyergek stb., valamint 10 cm-nél rövidebb völgyek és hegyhátak.

H. A TÉRKÉP KERETVONALAI KÖZÖTT (A KERETMEZŐBEN) ELHELYEZETT ÍRÁSOK

1. 1:10 000 méretarányú topográfiai térkép keretvonalai között (a keretmezőben) – a terepelemmel kapcsolatosan – a következő írásokat kell feltüntetni:

a/ Azoknak a településeknek és egyéb terepelemeknek nevét amelyeknek fele, vagy nagyobb része a szomszédos szelvényre esik (ld. még a települések alatt is).

b/ Vasútvonalak és állomási vágányhálózatok esetében a legközelebb eső vasútkereszteződés (elágazás) vagy végállomás nevét, valamint a térkép tükörvonalától mért távolságát 1,0 km-ig, 0,1 km, azon felül pedig 1 km pontossággal kell megírni. – Csak a hivatalos menetrendben szereplő, személyszállítást is lebonyolító normál- és keskenynyomközű ipari, vagy gazdasági vasutat kell a keretben megírni. – A név után vá. Rövidítést csak akkor alkalmazunk, ha a vasútállomás a településtől távol fekszik, vagy a név eltér a település nevéétől.

c/ A térképlapról kivezető műutakhoz, a javított talajutakhoz a legközelebbi település (város vagy község) nevét és a térkép tükörvonalától mért távolságát. (Ld. még a 18. oldal 96. jelére vonatkozó megjegyzést.)

A távolság lemérésekor a település központját kell figyelembe venni. A távolságot 1 km-ig 0,1 km, azon felül pedig 1 km pontossággal írjuk meg. (Pl.: Ukk 0,7 km; vagy Solt 8 km.) Ha a kivezető, megírással ellátandó úton nincs település, város vagy község, akkor azt a helyet tüntetjük fel, ahová az út vezet. (Pl.: vá., á.g., tsz központ, stb.)

Ha a kivezető számozott műút valamely város vagy község érintése előtt többféle ágazik, akkor azt a legközelebbi települést (várost vagy községet) és a térkép tükörvonalától a településig mért távolságot adjuk meg, amely a szelvényről kivezető azonos számú úton fekszik.

Ha a kivezető számozatlan műút, valamely város vagy község érintése előtt többféle ágazik, akkor az elágazó utakon lévő települések (városok vagy községek) közül a legközelebbit írjuk meg.

Ha a számozatlan műút – város vagy község érintése nélkül – egy másik számozott műútba köt be, akkor annak az útnak a számát és nevét valamint a térkép tükörvonalától a bekötésig mért távolságot írjuk meg.

Autópályák (félautópályák) esetében a hivatalosan használt csomópont nevét és a térkép tükörvonalától mért távolságot írjuk meg. Országos főutak (1-8-ig) esetében az úton fekvő legközelebbi települést, vagy a városi leágazást írjuk meg. (Pl.: Dunaújvárosi leágazás 3 km)

Egyéb számozott műutaknál az úton fekvő legközelebbi település távolságát adjuk meg, ha pedig település érintése nélkül egy másik számozott útba köt be, annak az útnak a számát adjuk meg.

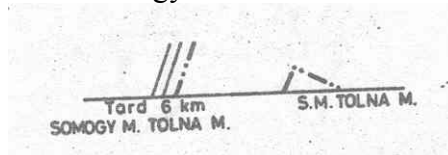
Ha a számozatlan műút, vagy a javított talajút a csatlakozó szelvényen alsóbbrendű útban (pl.: talajútban) folytatódik, akkor csak a műút, illetve javított talajút végének a térkép tükörvonalától mért távolságát írjuk meg. (Pl.: Műút vége 1 km)

Abban az esetben azonban, ha a műút, illetve javított talajút folytatásában lévő út fő közlekedési talajút, akkor azt is megadjuk, hogy az hova vezet és alatta feltüntetjük a műút végének a térkép tükörvonalától számított távolságot. (Pl.: Kunhalom 9 km Műút vége 4 km)

Kivezető talajutakat csak abban az esetben írunk meg, ha az két települést közvetlenül köt össze.

d/ Megyehatárnál a szomszédos megyék nevét.

Ha a megyehatár ott metszi a keretet, ahol egyéb kivezető írás van, akkor elsősorban azt kell megírni és csak másodsorban a megyék nevét.

Ha a keretmezőben megírandó teljes megyenevek számára (a szomszédos szelvényekre átnyúló területek kicsinsége miatt) nincs elegendő hely, akkor a megyeneveket rövidíteni kell.

e/ Minden ötven méteres főútvonal értékét. Ez azonban elhagyható, ha a szám egyéb kivezető írásra esnék.

AZ EGYZMÉNYES JELEK KAPCSOLÁSA

1. A terepfedezet, növényzettakaró hű kifejezésére ugyanazon a területen sokszor több egyezményes jelet kell összekapcsolva ábrázolni. Mivel a jelkapcsolások összes lehetőségére példát adni nem lehet, ezért a térképi elemek jeleinek összekapcsolása a terepfelmérő elképzelésétől és ízlésétől függ. Lényegileg azonban a következő szabályokat kell betartani:

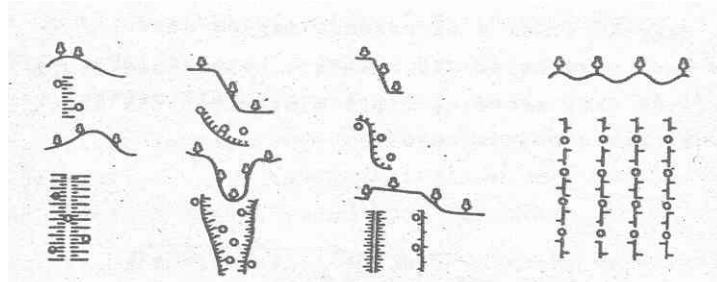
a/ Amennyiben fekete színű jelet más színű jelekkel kell összekapcsolni, a más színű jelet a fekete színűek között rajzoljuk meg.

b/ Ugyanazon a területen három azonos színű jelnél többet összekapcsolni nem szabad.

c/ A fafedezet és a rézsú-fogazás összekapcsolását a következőképpen kell végezni:

c/a c/b
(barna fogazásnál)

c/c d/d
(fekete fogazásnál)

c/a/ - Koronavonal nélküli barna fogazás és a fekete fakarika egymást a rajzban fedhetik.

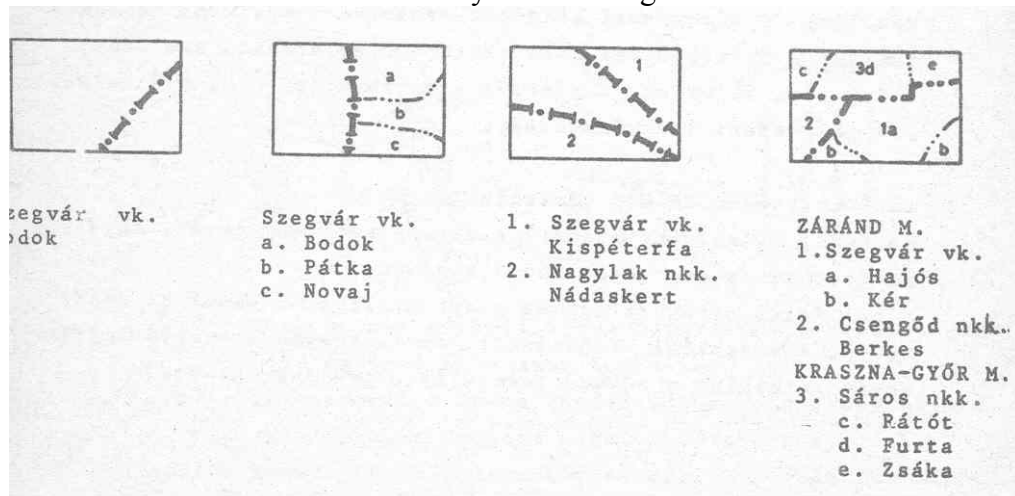
c/b/ - Koronavonalas barna fogazásnál a koronavonalat ne, de a fogakat fedheti a fát ábrázoló kör.

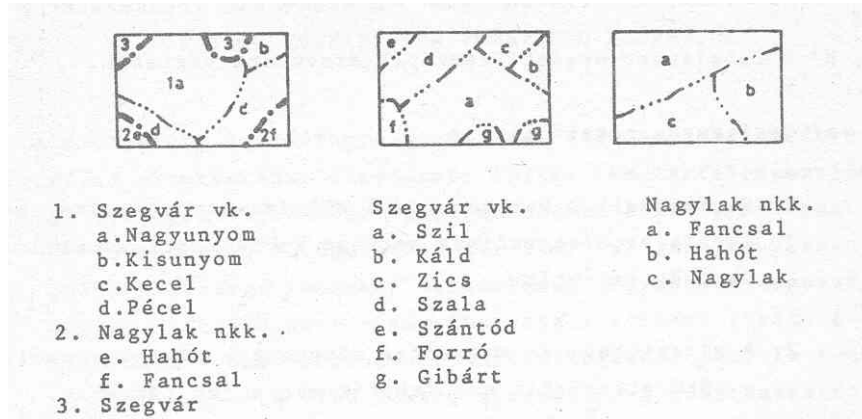
c/c/ - Fekete fogazásnál a koronavonalat a fakarika miatt nem szakíthatjuk meg. Ha a fa a valóságban a rézsún van, vagy a peremvonalon áll, akkor a fát jelző kört, vagy a koronavonal felett, vagy a koronavonal alatt, a fogazást megszakítva helyezük el. Töltésnél értelemszerűen ugyanígy kell eljárni.

c/d/ Bakhátas telepítésű fa- és bokorsoroknál a töltés koronavonala is megszakítható. Itt a fasor, vagy bokorsor a fő ábrázolandó objektum, az elmosódó töltés ezért szakítható meg. A meghatározott alakú egyezményes jelekkel ábrázolt tereptárgyak jeleit csak akkor kapcsolhatjuk össze, ha ezáltal az egyes jelek olvashatósága nem csökken. A tájékozódási szempontból jelentősebb tereptárgyaknak az ábrázolásában mindig előnyt kell biztosítani.

A TÉRKÉPLAPOK KERETSZEGÉLYÉNEK KIVITELEZÉSE

1. A térképek keretrajzát és megírását, valamint a belső keretre vonatkozó előírásokat a jelkulcs melléklete tartalmazza.
2. Az országhatár mentén az adott szelvénykereten túlnyúló, kisebb határmenti területeket a szelvény keretén „kitörve” ábrázoljuk. A kitöréssel érintett szomszédos szelvény nomenklatúráját a keretben fel kell tüntetni. Az eredeti szelvény száma alá, írjuk meg a kitörés szelvényszámát. Ez alá helyezzük az eredeti szelvény nevét.
3. Az É keretmező fölött tüntetjük fel:
Középen: a szelvény számát, alatta a szelvény nevét, az alatt zárójelben az esetleges második nevét;
a bal felső sarokban egymás alatt megírjuk a vetületi rendszert, a magassági alapszintet, a szelvényen szereplő megyék nevét (elsőként a névadó település megyéjének nevét).
4. A D-i keretmező alatt feltüntetjük:
A bal sarokban az alkalmazott jelkulcsot, középen a méretarányt, alatta az alkalmazott alapszintvonalakat, ill. mélységi alapvonalakat, jobb sarokban a feldolgozás módszerére, időtartamára, valamint készítőjére és vizsgálatára vonatkozó megírásokat. (Tisztázati lemezen a felmérésre, a kartografálásra és sokszorosításra vonatkozó adatokat.)
5. A keleti külső keretvonalától 1 cm távolságra fel kell tüntetni:
 - a/ A közigazgatási határokat tartalmazó vázlatot, amelyet a következők szerint kell elkészíteni:
A felsorolást mindig a nomenklaturában szereplő település nevével kezdjük és egy irányt követve soroljuk fel a többi.
A központi nyilvántartástól kapott határadatokat a helyi tanácsnál és a terepen ellenőrizni kell és a tanácstól kapott adatokat kell a térképen ábrázolni. A központi adatoktól való eltérés okát a Törzskönyvben kell rögzíteni.

- b/ Fel kell tüntetni a felsőrendű szintezési vonalakat tartalmazó vázlatot. A rövid, kiágazó szintezési vonalszakaszokat településen belül nem jelöljük. Ha az országos szintezési vonalból a vonal mellett lévő településben, vagy a településen kívül fekvő tereptárgyba leágazás van, akkor azt akár méreten felül is ábrázolni kell a vázlaton. A magassági alapanyag-vázlaton az átmenő országos szintezési vonalat akkor is feltüntetjük, ha a szóbanforgó térképszelvény területére a vonalak állandósított pontja nem esik. A felsőrendű szintezési vonalak rendűségét (I.-III.) nem írjuk meg.
- c/ A különböző alapszintközökkel ábrázolt területek határait tartalmazó vázlatot. Ha az alapszintköz váltás síkrajzi vonal mellett történik az elhatárolásra 0,1 mm-es fekete vonalat, ha szintvonal mellett akkor barna szintvonalat rajzolunk megírással. Ezt a vázlatot is csak akkor kell feltüntetni, ha a szóbanforgó szelvény területén többféle alapszintközt alkalmaztunk. Az a/, b/ alatt felsorolt vázlatoknak a csatlakozó lapokon szereplő hasonló vázlatokkal csatlakozniuk kell.
- d/ A felújított eredeti térképek áttekintő vázlatát.
- e/ Megjegyzés címszó alatt:

1. Utolni kell a kereten kívül elhelyezett számokra, amelyek a sztereografikus vetület km hálózati vonalainak értékét jelentik.
2. A vízszintes- és magassági alappontok adatait, amelyek a sűrű síkrajzban nem írhatók meg a lap tükrében.
3. A jelkulcsban nem szereplő jeleket kell felsorolni.

A „SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA” „Szh” MINŐSÍTENDŐ TISZTÁZATI RAJZOK KÉSZÍTÉSÉRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

A szolgálati használatra minősítésű 1:10 000 méretarányú topográfiai alaptérképek tisztázati rajzai nem tartalmazhatják:

a., Az országos vízszintes alapponthálózat I-IV. rendű pontjait (a terepmunkán feltüntetett IV. rendű vízszintes alappontok 30%-a magassági pontként ábrázolható). Ugyancsak magassági pontként ábrázolható – ha elhagyása a térképi ábrázolást hiányossá tenné – felsőrendű háromszögelési pont 10 m-nél nagyobb helyzeti eltolással, terepszintre vonatkoztatott magassággal. Országhatáron a I-III. rendű háromszögelési pontokat és a IV. rendű főpontokat nem ábrázoljuk. A IV. rendű háromszögelési pontokat a 7-es számú jellel ábrázoljuk.
Az V. rendű háromszögelési pontok a háromszögelési pont jelével ábrázolhatók. Ahol az országhatárt folyó képezik, az idegen ország területére eső partszakaszt a 119.számú jellel (folyamatos kék vonal) ábrázoljuk.

b., Az utak, vasutak, hidak, alagutak járhatóságára, átbocsátóképességére, teherbírására, valamint a vizekre, töltésekre, bevágásokra, erdőkre vonatkozó következő számszerű adatokat:

- meddőhányók (bányagorc) relatív adatait,
- kőbányák és egyéb külszíni fejtések relatív adatait,
- utak, vasutak mentén lévő töltések, bevágások, támfalak, védőfalak relatív adatait,
- alagutak adatait,
- vasutak vágányszámát (a vasutak az egyvágányú vasutak jelével ábrázolhatók 66. és 68.jelek első változatával),
- útadatokat,
- vizek mentén a szakadó és szakadékos partok valamint a támfalak relatív adatait,
- a vizekre vonatkozó számszerű adatokat,
- a hidak nyílásszámát (a hidak az egynyílású hidak jelével ábrázolandók)
- a hidakra vonatkozó számszerű adatokat,
- kompok adatait,
- erdők számszerű adatait,
- nyiladékok szélességét,
- vízmosások, horhosok adatait,
- tereplépcsők relatív adatait,
- halmok, gödrök relatív adatait,
- barlangok adatait,
- mocsarak adatait,
- a vasútállomások vágányhálózatát és különböző állomási vasúti berendezéseket és épületeket az állomásépület (felvételi épület) kivételével.
Ha az állomás területéről a vasút több irányban ágazik el, úgy az elágazó vasutakat az állomás területén belül a vasútvonal jelével a topográfiai anyag alapján összecsatlakoztatjuk. A vasútállomás területét ahol azt egyéb síkrajzi vonal nem szegélyezi 0,1 mm-es vonallal lehatároljuk,
- a gázlókat,
- az ipari létesítmények mellett (gyárak, üzemek, erőművek, stb.) melyek a térképen egyébként akár alaprajzban, akár egyezményes jellel ábrázolhatók – a termelési ágat megírni a területükön lévő halmokat, gödröket, kerítéseket és földalatti létesítményeket,
- raktárak területén felül a földalatti létesítményeket,
- URH adók, vevők antennáit – a Magyar Rádió és Televízió hírközlési rendszerébe tartozók kivételével,
- a töltés 206/c jelét.